

ELŐFIZETÉS

HELYTREN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 3 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 3 k. 40 f.

ERDEKESK:
6-hatásos postai sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

Külföldi ára 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyetemen
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 101.

KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 101.

Arad, 1908.

FELVÉTEL SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, december 3.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezérlők: Mit akar a néppárt?
Földművelési társas.
Új gyár Aradon.
Délvidéki gazdák a minisztereknél.
„Éljen a császár!”
A végrendeletelhárítók a fogházban.
A bizonyítványgyárosok üzemei.
Hofbauer Árpád póré a Kurián.
Egy képtárlat utójátéka.
Aradi zeneművész sikere a külföldön.
Steinhell gyilkosai.
Éljenek a csunya nők!
Császárjubiläum halottakkal.
Kiszabadultak az aradi vár bosnyák foglyai.
A császár éneke.
Társas: A vallásosság és a nők. Írta: Fábry Sándorné.

Mit akar a néppárt?

— A tüntetés kulisszái mögött. —

(Fővárosi levél.) A politikai helyzet még folyton a néppárt vasárnapi felhívása uralja. Százféle oldala van ennek a föltűnő állásfoglalásnak, ami megvilágításra szorul, de a legizgatóbb kérdés mégis az, miért szállott most táborba hirtelen a néppárt az egyházpolitikai küzdelem zászlójával.

Alig hihető, hogy egyedül Koczurek plébános szabadsága érdekében exponálták volna magukat Rakovszky Istvánék. Hiszen éppen Csernoch János, a csanádi püspök, akit ornátusa visszatartott az aktív résztvételtől, jelentette ki, hogy Koczurek jelentéktelen, abnormis ember, aki magatartásával bizonyára nem egy nagy elvi harcot akart megizenni. A Kuria ítélete ellen tüntető és az anyakönyv aláírásának

megtagadására tüzelő pártszózat mögött fontos jelentőségű akciók rejtőznek.

A néppárt elérkezettnek látja az időt arra, hogy hatalmas szervezetét ebben az eminenter egyházi kérdésben megmozdítsa és ország-világ előtt dokumentálja, hogy mily erős segítőcsapatok állnak mögötte. Ott van a nagy hálózatu katolikus Népszövetség, a keresztény szociálista párt, a vidéken működő katolikus legényegyletek, számtalan katolikus kör, amelyek szükség esetén mindig odaszegődnek morális támasztékul a néppárt törekvései mellé. Kifejezésre akariák juttatni továbbá, hogy a parlament tényezőinek tulnyomó része érzelmileg velük van, sőt hajlandó egy kulturharcba is belemenni.

Először azt kell megállapítani, miért éppen most indul harba a néppárt, amely tudvalevőleg mindig ügyesen taktikázott és tagadhatatlan diplomáciai érzékkel tette sulyossá maroknyi csapatát. Rakovszky és hivei spekulálnak az osztrák keresztény szocializmus titkos támogatására, Ferenc Ferdinánd egyre növekedő tényleges hatalmának az ő érdekükben való kedvezésére és arra a mindjobban észlelhető ellentállásra, amelylyel a nemzetközi szociáldemokraták mozgalmái találkoznak. Ezt a hármast, amely a szomszédos állam hatásából, a jövődó király állítólagos érzelmeiből és a polgárság hangulatából sűrűsödik össze, a maga pártérdekeinek szolgálatára igyekszik ravaszul értékesíteni a néppárt. Eddig inkább suba alatt dolgoztak, tranzakciókat bonyolítottak le, ezután már — a Koczurek-eset mintájára — nyíltan és bátrabban lépnek föl. El vannak készülve természetesen arra is,

hogy a számra megfogytakozott liberális elemekkel néhány heves összecsapásuk lesz. Ha az első ütközeteket elvesztik, nem haboznak sokáig és kilépnek a koalícióból.

Ezt a lépést készítik most elő, mert ez viszont kiinduló pontja egy nagy harcnak, amely a választójog körül fog lefolyni. A néppárt nem gördített akadályt a javaslat benyújtása elé, de az nyílt titok volt mindig, hogy térfoglalásának akadályát látja Andrássy reformjában, amely inkább a városi polgárságra és az intelligenciára helyezi a súlyt, míg a falvakat, amelyeket a néppárt jobban megszállva tart, alárendeltebb politikai jelentőségre szorítja.

A jövőre nézve leginkább az nyugtalanítja a néppártot, hogy az új választójog alapján megvívandó választási küzdelemben nem tudja szaporítani a mandátumait, holott gyarapodását épen a választási reformtól remélte. Maga Bánffy Dezső hangoztatta egyszer a képviselőházban, hogy az általános választójog révén bekövetkező politikai alakulást egyáltalán nem lehet előre kiszámítani. Csak egy dologban biztos a reform hatása és ez a néppárti térfoglalás. A párt legnagyobb ellenségei festettek hát már régen rózsaszínű, biztató képeket a néppárt politikai jövőjének szemléltetésére. Most ezek a jóslatok kutba esnek, mert Rakovszkyék hite szerint a reform egyáltalán nem segíti elő a néppárt érdekeit.

A fúziós törekvések kedvező kilátásai is elidegenítik a néppártot a koalíciótól, mert a fúziós terv csak az alkotmánypárt és a függetlenségi párt egyesülését óhajtja. Meg akarják előzni tehát a rájuk nézve

A vallásosság és a nők.

Az Oltáregyesület mai felolvasó estélyére írta:
Fábry Sándorné.

Az Oltáregyesület tagjairól, egyenként és együttvéve el lehet mondani, hogy szerencsések és higgadtak: mert van hitük! Mi, akik hiszünk, akik az öröm napjaiban halás szívvel tekintve ég felé, hangzalan imában fejezzük ki köszönetünket a Mindenhatónak a jóért, amelyben részesített a ez által boldogságunk megkészenedését élvezük, — a fájdalom, a megpróbáltatás és csapások idején pedig erőt, vigaszt, kitartást merítünk vallásunk tanából — kell, hogy átérzzük kiváltságos helyzetünk kötelességait és busdító példaadással veséreljük az isteni igazság megismeréséhez azon feladattainkat, kik nem bírnak lelkükben a legnagyobb kincsét: a hitet.

Minden kereszténynek kötelessége hite szerint élni, azt vallani és terjesztani. — de különösen hivatva vannak erre a nők. Krisztus urunk magasztos tanai által lett emberré a nő; az ő eljöveteleig, ha voltak is népek, melyek többé-kevésbé megismerkedtek, mégis csak tárgynak bírtaknak tekintették. — mint a keleten, ahol ma is azt tartják: a nőknek nincs lelke Jézus aki bölcs volt, aki belátott a messze jövődőkbe, ahova az emberi tekintet nem érhet el, midőn felsemlelte a nőt, egyuttal köteles

ségeket is rótt rája, ez természetes is: a jog következménye kötelesség.

Az első keresztények idejében hőiesen meg is álltak a nők helyüket. Megmutatták, hogy nem csak élni, szenvedni, de meghalni is készek hitükért! Valami magasztosnak, égi nek kell lenni ami szent vallásunkban, hogy a sok üldözés és sanyargatás dacára hódított, terjedt, pedig nem a testi jóléte, a könnyű életet hirdette, hanem már bölcsőjében üldözés, sőt az erőszakos maritir halál volt földi jutalma. Mi vohattuk magához abban a gyönyörű hajhászó korokban az embereket, ha nem a fenkölt, felmagasztosult érzés, mely az Igazság megismerése nyomán fakadt.

Az első keresztények száz és száz vezérei dacára hűek tudtak lenni a vallásnak, melynek égi voltát, isteni rendelését felismerték; lezonyu kínzások között vallották és terjesztették Jézus tanait kitartással, lelkesedéssel nem csüggedve még a halál pillanatában sem: — mennyivel könnyebb a mi helyzetünk a könk csak élünk! kell hűnek szeretni. Mennyivel könnyebb a mai keresztény nő feladata, akinek nem kell életét vesztélyestve akadályokat leküzdeni, csupán az Isten parancsainak betartásával vallását, hitét gyakorolnia. A modern korrellem teljes ellenét a mi szent vallásunk tanáival. Krisztus urunk a békét, a megbocsátást, az alázatosságot és főleg a szeretetet air

dette. Ma a forrongás, a lázadás korssakát éljük; elégedetlen mindenki, még az is, akinek a világ jutott osztályrészéből. Nincs igazi tekintély, nincs őszinte megbecsülés és, nincs lelkesedés és önfeláldozás, mert hiányzik a nagy többségben a minden erkölcsi érzés alapját képező: hit.

Minden vonalon új eszmék, új tanok, új igazságok hirdetői támadnak; egyik a szocializmus, másik az anarchizmus, harmadik a fémializmus tanát vallja feltűnő világboldogító eszmeként. Sőt mind többször halljuk a materializmus tanait, az is el lézésének nyilvános tagadását is!... Gyűlöszük, szat, lami, mind egyik a maga igaza mellett, talán még a forradalmat idjén se volt az elégedetlenség olyan általános, olyan óriási, mint a mi dő ma, amikor boldog és boldogalan, hivatott, vagy nem hivatott, az embarség boldogításán tör a fejét. És e boldogítás: világelforgatás!

Hova jutottunk csak rövid pár évtized alatt? milyen óriási a visszaesés, ha csak köz életünket és vallási feladatusunkat nézzük! Ezen hanyatlás nem is meglepő, mert igazán haladás és boldogulás csak erkölcsi id-állítás alapján érhető el. A modern tanok pedig, a rögnözé tapadva, csupán földi célokat szorgálnak, materialis alapon, lélek nélkül. Hátunk romboló, mert vallás, hit, eszmény nélkül nincs helyes fejlődés. Az egyedüli biztos alap, melyre

kinos helyzetet és azt akarják, hogy ők legyenek a fölmondók és ne őket érje a fölmondás kellemetlensége. De mindenestre nagy tulbecsülése a saját maguk vonzóerejének, amikor azt hiszik, hogy az ő kivándorlásuk láttára letöredezik a függetlenségi pártból az a csoport, amelynek rokonérzésével oly gyakran szeretnek eldicsekedni.

Földművelési tárca.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

Justh Gyula elnök pont fél tizenegy órákor nyitotta meg az ülést. Egy kissé későn, mert a képviselőház tagjai ma reggel Rakovszky István alelnök vezetésével részt vettek ő felsége 60 éves uralkodói jubileuma alkalmából Vassary Kolos hercegprímás által celebrált hálaadó istentiszteleten.

A mai, szürkének ígérkezett napnak is meg volt a maga szenzációja. E őt-vő-s Károly — mint előrelátható volt — interpellált ma este a legújabb néppárti akció dolgában. Az interpellációt a miniszterelnökhöz adressálja és az interpellációs könyv szerint „több képviselő által a Koczurek ügyről hozott kuriai ítélet ellen együttesen kibocsájtott nyilatkozat tárgyában.”

As ülés megnyitása után rögtön áttértek a költségvetés folytatósági tárgyalására.

(Földművelési tárca.)

Fábró Károly: A visszatérő és az ármentesítés államosításával foglalkozik, majd határozati javaslatot nyújt be, hogy utasítsa a Ház a földművelési kormányt az ármentesítő társulatok egyesítésére vagy államosítására. A költségvetést elfogadja.

Török Ferenc: A székelység felszámolását sürgeti. A költségvetési javaslatot elfogadja.

Elnök az ülést 10 percre felfüggeszti.

Szünet után Polónyi Géza a telepítésekéről beszél és belekeveri a nemzetiségi kérdést. Elnök figyelmezteti, ne térjen el a tárgytól. Polónyi kijelenti, hogy a telepítéssel akar beszélni, ami összefügg a nemzetiségek dolgával és ha ezt neki nem engedik meg, úgy eszik a vitatkozás jogától.

Elnök kijelenti, hogy ő kötelességszerűen figyelmeztette, de most látja, hogy a tárgytól nem tért el, tehát megadja a szót a jogát. Polónyi folytatja. A telepítési akcióval kapcsolatban a nemzetiségi kérdést tárgyalja. Felolvassa a bis-és nagybirtok megosztási statisztikát. Konstatálja, hogy a kisbirtokos osztály, amely harmadfél millió tagot számlál, alig bír annyi területtel, mint a 3977 tagból álló nagybirtokos osztály. Minden eszközt meg kell ragadni a kisbirtokos osztály megerősítésére. Híve a parasztpolitikának. Az állat és főként a baromfi-tenyésztés kérdésével foglalkozik behatóan. A költségvetést elfogadja.

Rick Iván a telepítés kérdésével foglalkozik. Fontosnak és sürgősnek tartja a megoldást. A magyarországi szociális érdekelt nagyon kielégíti a telepítést, éppen ezért örömmel üdvözlö a miniszter akcióját. Sürgeti a gazdasági munkaházak építését. A költségvetést elfogadja.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter sorra válaszol a vita folyamán elhangzottakra. Az ármentesítő és belvízszabályozó társaságokat, ugymond, már a költség miatt sem államosíthatják. A kisemberek érdekében megváltásról gondoskodni fog. A földművelésügyi iskolák reformjával foglalkozik. A székelyföldi erdő és legelőkérdést Menőssy államtitkár a helyszínen tanulmányozta. Az a névete, hogy a barokkat az erdőörvény keretében is meg lehet szüntetni. Polónyi beszédére megjegyzi, hogy a kiszáradt száma növekvőben van és birtokuk is növekszik. Övéri, hogy Polónyi teljesen foglalkozik a baromfi-tenyésztéssel. Az állategészségügyi viszonyokról szólva ajánlja, ha baromfi-tenyésztést üti ki, a megbetegedett baromfit nyomban irták ki.

Két órákor a miniszter beszédét félbeszakította s az elnök az ülés folytatását délután négy órára halasztotta.

Délután és este.

Justh Gyula elnök délután négy órákor nyitotta meg az ülést, amilyen Darányi Ignác földművelésügyi miniszter befejezte beszédét, kijelentve, hogy a vita során elhangzott kívánságokat lehetőség szerint figyelembe fogja venni.

Azán következett a részletes tárgyalás, amilyen számosan szólaltak fel. Darányi válaszolt és a témát elfogadta, mire a vita beárult s áttértek az interpellációkra.

(Interpellációk.)

Wekerle Sándor miniszterelnök a betegesen fekvő Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter helyett több horvát képviselő interpellációjára váaszol. Válasszal továbbá Mezőfi Vilmosnak a Kovács Gyárból történt katasztrófa ügyében hozzá intézett interpellációjára s kijelenti, hogy a kormány mindent elkövetett, hogy hasonló esetek többé ne történhessenek.

Szencsényi György interpellálja a belügyminisztert és kéri, van-e tudomása arról, hogy az egész országban cionista egyesületek alakultak, amelyek pénzt gyűjtöttek előjára megvalósítására. Interpellálja a kultuszminisztert is szól, a kitől kéri, van-e tudomása arról, hogy egyetemi és középiskolai tanárok is tagjai az ilyen egyesületeknek. Kijelenti, hogy távol áll tőle felekezeti viselkedést felidézni (Zajos derűtlenség.) Azonban a cionizmus politikai propaganda. A cionizmus tanai a magyar zsidóságot, amelynek legnagyobb része addig igen harcias volt, arra bírja, hogy elhagyja ezt az országot, ahol házat és kenyert talál. (Orfási derűtlenség.) O nem akarja visszatérni a zsidóság elégtelen elemek között. (Nagy derűtlenség.) A cionizmus azonban utópia, amely alkalmassá arra, hogy felkeltse a hazafiatalanságot.

Simonyi Sándor kéri a belügyminisztert, van-e tudomása arról, hogy Massarovits Pál pozsonyi szociálisták jegyző mint anyakönyvvizsgáló a feleket és a tanukat fenyegetéssel kényszerítette a házassági anyakönyv aláírására.

Az interpellációkat kiadja a szakminisztereknek. Ezután Nemes Bertalan, majd Eötvös Károly interpellációja következett, amelyről más helyen számolunk be.

As ülés fél tíz órákor ért véget.

Uj gyár Aradon.

Temesvárról telepítik ide.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 2.

Ma egy temesvári gyáros járt Varsas Lajos polgármesternél. Az osztrák-magyar monarchiában összesen három helyen, Karinthiában, Szepesváralján és Temesvárott gyártott cikk részére akar Aradon nagyszabású ipartelepítést létesíteni, illetve Temesvárott virágzó vállalatát Aradra akarja átköltöztetni. Ide fűzik a vérség kötelékei, ide vonzza őt szülővárosának szeretete. Schmitzer Jakabnak hívják, láncokat, csattokat és rézárakat gyárt. A várostól nem kér mást, mint az iparfejlesztési törvényben kimondott kedvezményeket. Hangsúlyozta, hogy nem kísérletezni, nem telekre spekulálni jött Aradra. Egy kiterjedt üzletkörrel bíró gyártótelepet szándékozik a maga tudásával és anyagi erejével itt Aradon továbbfejleszteni.

Schmitzer megbízhatóságát bizonyítja

épitni lehet: az Isten törvénye szerint élt élet, a tisztességes, verejtékes munka, az ennek nyomán fakadó jólét és az eszménybe vetett hit. Minden más módon elért siker lehet ideig-óráig tartó, de maradandó soha.

Krisztus Urunk tenai világító fáklyaként mutatja az egyedül biztos utat, melyen haladva az emberiség lehet földi boldogsága elérhető. Az ő nyomán haladva minden helyzetben megtaláljuk a helyes irányt; az ő élete és működése magukban foglalja az összes erkölcsi tanokat és mindnek alapját képezi.

Ne keressünk tehát új irányt, melyen haladva a földön boldogulhatunk; főleg mi nők, kik mai helyzetünket Jézusnak köszönhetjük;... legyünk erős bástyái a hitnek, — az isteni igazságnak. Ne tévesszük össze jogaink helyes értelmezését azok tulhajtásával. Krisztus urunk emberré emelte, de nem férfivá gyúrt át a nőt. Nézzünk szét hatáskörünkben s ha igazságosak akarunk lenni, találunk tért tehségeink érvényesítésére mai jogviszonyaink mellett is. Sőt fájdalom, e kereten belül sok mulasztás terhel bennünket!

A miénk az otthon s a nevelés által a jövő generáció irányítása.

Nincs szükségünk meddő vitát folytatni a jelen felelőit, nehezen meggyőzhető férfival. A miénk a gyermek s benne a jövő. A nők, az anyák hatalmukban tartják a világot; s mint a történelem is tanúsítja, az ő befolyásuk

az emberiség irányításában, fejlődésében meghatározó!

Ha tehát hanyatlás van a társadalomban, első sorban a női illeti érte felelősség és ha a vallási téren lanyha a felfogás, az kizárólag a nők mulasztása, bűne.

Ha az anya nem tanítja Istenfélelemre, Isten megismerésére gyermekét kicsi korában, — hiába igyekszik pótolni a mulasztást a későbbi nevelés. Az övé a gyermek ébredését ösztönözi: a tiszta lélek, mint puha viasz körülkenek közé; kis szíve minden benyomás iránt fogékony, — a régiek szerint a bűncsőben kezdődik már a nevelés — és hát a tér, ahol a nő érvényesülhet és helyes, öntudatos tevékenysége nyomán áldás, mulasztása esetén átok fakad.

A vallásosan nevelt gyermek — ha az élet viharában, a különböző tanok hatása alatt, meg is tántorodik, elbukni nem fog soha, mert a kétségbeesés, a lelki és testi szenvedések idején fenntartja a hit, a vallás vigaszát; — a gyermekkor ártatlan idők együgyű naiv imája jut majd eszébe, lelke felemelkedik Istenhez, éppoly, mint abban az időben, midőn anyja felügyelete alatt küldte fohászáat az Ég Urához — és a kínok, a sötét kétségbeesés idején meglepetéssel. Lelek megtalálja a megnyugvást, a harmóniát a hitben, a vallásban, az Istenben!

Akinek nincs hite, nem megvetésre, üldözésre, hanem szánalomra méltó. Olyan mint

a mérhetetlen Ócsánon iránytű nélkül bolyongó hajó, — mint a sötét csillagtalan éjszaka tovakoborló vándor... Mélységes részvét fog el, ha kétselkedő lelket látok, ha hitetlen ember beszédét hallom! E szerencsétlenek olyanok mint a vakok, hiába ragyog rájuk az Isten napja: ők azt nem látják; hiába ériuk a melegét, fel nem foghatják: honnan jő és mennyi áldás, jólét fakad fénylő sugarai nyomán? A föld minden szépsége, a tavasz virágai, a természet csodái rejtve maradnak előttük éppoly, mint a hit, a vallás, az eszmény; az ideál magasztos szépségei érthetetlenek a hitetleneknek, az istentagadóknak... Lelek vergődik, csúszkál, ri-deg, kiellen belső világuk kinyitni mi fel nem foghatjuk. Egy ilyen tévelygő, szomorú, kétségbeesett lelket az igazság megismerésére vezetni, a nagy sötétségbe az Istenfény, a hit sugarával bevilágítani, a legnagyobb jólét, melyet ember a földön gyakorolhat.

És, hogy majdan a végítélet napján, ha az Ur eljön itélni elevenek és holtak felett, nyugodtan várhatunk cselekedeteink mérlegelését, így kezünk minden erőnkkel betöltötti kereszttelnyi kötelességeinket. Ne legyen egyen az azok közül, kiket az Isteni Gondviselés reánk bízott, a lelki vakok, a tévelygők közül való.

Gyermekeinket, környezetünket buzdítsuk szóval, vezessük jó példával, az Isten parancsainak betartására.

Értessük meg velük, hogy a vallás szerint élni: jó; az imában, Istennel egyesülni: lelki

az is, hogy egy előkező aradi cég, Berta testvérek vállalták a gyár Aradra telepítésének munkáját s ők fordulnak a törvényhatósági bizottsághoz az alábbi beadvánnyal:

Tiszteletes Törvényhatósági Bizottság!

Mély tisztelettel alulírottak Schmitzer Jakab temesvári lánegyáros ur megbízottaként a következő ajánlatot van szerencsénk tenni a tiszteletes Törvényhatósági Bizottságnak:

Schmitzer Jakab lánegyáros ur az eddigi Temesvárott létesített lánegyárát átteszi Arad város területére, ha Arad város részéről az alábbi kedvezmények biztosíthatók. A gyárat még 1909. év tavaszán felépít s abban kecsében 60, öt éven belül 100 munkást foglalkoztat. A gyár a modern technika legújabb vívmányaival, villanyferrasszó gépekkel láttatik el s a lánegyártás oly módszerrel történik, melyen az ország területén alkalmazva nincs, — ezen gépek már megrándítva vannak, mert azon nem remélt esetben, ha Arad város részéről kellő támogatás nem biztosítható is, a gyár létesítése Temesvárott biztosítva van.

A létesítendő üzem gyártmányai a láncon kívül csatlávuk és részük, melyek surolva, fenyve, alanyve, reszelve, csiszolva használnak forgalomba.

A már meglévő és kisebb méretű temesvári gyár üzemköre ma is kiterjed egész ország területére és a Balkán államokra, mert a szükségletek kielégítésére ez a gyár szállítja a legmodernebb gyártmányokat a legközelebb eső telepérről.

Ezen gyár Aradra telepítése, mivel gyártmányai egyetlenek a közeledő államok területén éri el a módon fogna emelni Arad város kereskedelmét.

Megegyeztetnek a következő kedvezményeket kéri a tek. törvényhatósági Bizottságtól:

1. A vásártérre, homlokssal a pécskai utra 50 m. széles és 120 m. hosszú ingyen telket.

2. 15 évi üzleti adó utáni községi adómentességet.

3. 10 évi kövezetvám mentességet.

4. Gyár céljaira szerzett ingatlanok után 15 évi átlási díj mentességet.

5. Azon gyári vizak elvezetésére, melyek a közegészségre nem ártalmasak és bűnt nem

gyönyör. S ha a roánk bizottak látják, hogy a vallás, az állam, az erkölcs törvényei szerint élünk, lassuk úgy fejlődik, mint a gondozott virág! Magyaraszk meg nekik mindat, mi: a vallásból értelmük lefoghat s mit az istenségből emberileg megérteni lehet. A mai nemzedék már nem hisz vakon, keres, kutat, látni, tudni, érteni akar. Egedjük látni, hiszen a mi hitünk a Világosság, hadd nézzenek bele, hadd ismerjék meg! *Elbirja* a mi szent hitünk a kuaio lélek benceigató elemzését is. A jövő küzdelemben erős hitű, meggyőződésből küzdő lelkekre van szükségünk; mert mindaz a társadalmi szűlés, erkölcsi hanyatlás, az a nagyfokú elégedetlenség, a lanyha kötelességérzet, mely közeletünket, készségeinket, társadalmunkat pusztítja, a vallási érzés hanyatlásából, a hitélet meddőségéből fakad. Amely országban, amely népnél a vallási érzés pusztul, venni indul az a nemzet. Ne keressünk tehát új irányt, új tanokat, amelyekkel a helytelen javíthatunk, hanem térjünk vissza az *Evangelium*hoz.

Tömrőlünk mi, kiknek hitte erős és munkálkodjunk azokért, kik gyengék, kiknek hitte nem bírja el a rázkódásokat. Az oltáregyesület a hitélet bensőségesebb tételét, az isten tanítás példaadás által való terjesztését, a vallás, az erkölcs, az emberben való hit felélesztését tűzte célul: támogassuk szent céljai elérésében mi, akik meggyőződésből, mint legfőbb jóhoz ragaszkodunk: *Istenhez!*

terjesztene, a városi c-atornák felhasználhatóságát, az ujonnan építendő csatornákhöz pedig a vásári területek átengedését.

6. A gyár építéséhez szükséges kavics szedésnek a Maros partjáról 15 évig díjmentesen engedélyezését.

Mindazek engedélyezése esetén, hajlandó megbízottunk a gyárat 1909. év tavaszán felépíteni és üzembe helyezni.

Tisztelettel kérjük határozatát végörvényesen és sürgősen meghozni, hogy megbízottunknak módjában legyen újabb gépeknek hova szállítása iránt intézkedni, s kérjük a határozatot Schmitzer Jakab urral (Temesvár-Gyárváros, Arok-utca 1.) közölni.

Arad, 1908. december 2-án.

Hazafias tisztelettel

Berta Testvérek,

mint Schmitzer Jakab ur megbízottai.

A polgármester, valamint Lőcs Rezső gazdasági tanácsnok határozott ígéretet tettek arra, hogy a gyáralapítást tőlük telhetőleg és a legjobb akaratú támogatják.

Az ipartelep a vaggongyár közelében épül fel. Közbe esik majd a Westinghouse gyár.

A bizonyítványgyárosok üzelmei

Kihallgatások a rendőrségen.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

A fővárosban leleplezett bizonyítványhamisítók ügyében, — mint Budapestről jelentik — ma folytatták a kihallgatásokat. Ma került sorra a Rottenbiller utcai polgári iskola két tanára, Balog Márk és Takács Andor, akik szintén foglalkoztak vizsgákra előkészítéssel.

A Práter-utcai polgári iskolában ma botrányos jelenet játszódott le, amely összefüggésben van a hamis bizonyítványgyártók ügyével. Megjelent az iskolában néhány vasúti alkalmazott, akiket az előkészítő tanárok ott akartak levizsgáztatni s vizsgakövetelték a vizsgájuk díját, amelyet már befizettek. A tanárok vonakodtak a pénzt visszaszolgáltatni, mílt a vasutasok a legdurvább hangon támadtak rájuk és a legszemérmertlenebb kifejezésekkel illették a tanárt kart a növendékek füle hallatára.

Kihallgatták ma a rendőrségen Matyót, a volt kispesti jegyző is, aki a hamis bizonylatokat gyártotta és akit tegnap egyelőre fel függesztettek, továbbá Füredy igazgatót is, aki elhozza magával az anyakönyvi íveket. Krenkót még mindig nem lehetett kihallgatni, mert ő Bessierceban van. Valószínű, hogy Sándor László kapitány odautazik, hogy őt is kihallgassák.

Ugyancsak ma hallgatták ki tanuként Mosdósy Imre tanfelügyelőt is. A tanfelügyelő kijelentette, hogy mit sem tud a bűnös manipulációról, de ezzel szemben Vogel a szemébe mondotta Mosdósynak, hogy nem vall igazat.

— Tanfelügyelő urnak tudnia kellett minderről, — mondotta Vogel, — mert tavaly telefonon jelentettem, hogy Fiuméből öt ember érkezett Budapestre és a Rottenbiller-utcai polgári iskolában akarnak vizsgálni. Egy hordár utján levelet is küldtem, kérve az Ott közbe lépését. De ez elmaradt, a fumelek pedig sikerrel vizsgáztak.

Mosdósy indulatosan válaszolta:

— Nem igaz, engem nem értesített.

Vogel azonban megmaradt állása mellett, sőt azt is elmondotta, hogy a legutóbbi három év óta a Rottenbiller-utcai iskolában több, mint háromszáz ember vizsgázt le hamis bizonyítványok alján.

„ÉLJEN A CSÁSZÁR!”

Katonai ünnepély az aradi várban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 2

Fényes ünnepséget rendezett ma az aradi helyőrség tisztikara és legénysége a Felsője hatvan éves uralkodói jubileuma alkalmából. A 33. gyalogezred zenekara reggel nyolc óra or elindult a várbeli fővartárról és felvonult a városházáig, miközben, — éppoly mint tegnap este, — különféle zeneszámokat adott elő. Kilenc órára visszatért a várba, ahol tulajdonképpen ekkor vette kezdetét a nagyszabású katonai ünnepély.

A várkapolna előtti térre teljes díszben vonult fel az aradi 88. gyalogezred három zászlóalja, az alkalomra két zászlóalja osziba. Az egyiket Herbay ezredes, a másikat pedig Winkler ezredes vezette. Felvonult továbbá a 8. honvédgyalogezred egy zászlóalja, a 12. Edward huszárok és a 8. huszárezred legénysége s a díszterem körben helyezkedtek el, míg a helyőrség tisztikara a kápolna előtt felállított sátor körül néyszögben állott fel. A sátorban Allersdorfer Jullán tábori lelkész misét tartott, amely után a 88. gyalogezred és a gyalog honvédség három díszlovást adott.

Ezután Dietrich ezredes német nyelven a legénységhez beszédet intézett, amelyben méltatta a nagy nap jelentőségét. Megemlékezett arról, hogy az uralkodó a mai jubileumi évforduló alkalmából a hadseregnek emlékkeresztet ajándékozott. Az ezredes beszédét így fejezte be: — Viseljék Önök ezt a keresztet a történelmi jelentőségű nap emlékére és ha szükség lesz rá, harcoljanak hőselesen az uralkodóért és hazáért.

A beszéde: Etil kapitány magyar nyelven, Voiku kapitány pedig román nyelven tolmácsolta a legénységnek. Most a jubileumi érdemkeresztek kiosztása következett. A törzstiszteknek bélafevi Fekete Miklós vezérőrnagy, az alantios tiszteknek a törzstisztek, a legénységnek pedig a századparancsnokok tűzték fel az érdemeket. A legénység ama része, amely ez év január elseje után lépett tényleges katonai szolgálatba, nem kapott emlékkeresztet.

A csapatok ezután tisztelik vezetésével a király szobra elé vonultak. Itt bélafevi Fekete Miklós vezérőrnagy mondott előbb német, majd magyar nyelven rövid beszédet, amelyben kiemelte, hogy a szobor felállításának eszméje Arendt vezérőrnagyól, az aradi helyőrség nyugalmazott parancsnokától eredt s hogy a szép eszme megvalósítását az Aradon állomásozó közös és honvéd tisztek áldozatkészsége tette lehetővé. A tábornok beszéde után, amelyet románul Voiku kapitány tolmácsolott, lehullott a lepel a szoborról s látni lett a király jól sikerült mellszobra. A legénység tiszteltgett, a katonai zenekar pedig a Gotterhaltet játszotta. Az ünnepély a csapatok díszfelvonulásával ért véget. A várban nem tartózkodó katonaságot az ünnepélyek után a katonai zenekar kísérte be a városba.

Díszben a legénység ünnepi ebédet és bort kapott, a tisztikar részére pedig a tisztikaszinó nagytermében díszebéd volt, amelyen Fekete tábornok is megjelent.

A legénység a mai napra teljes szabadságot kapott.

Éljenek a csunya nők!

A gazdasági tanácsnok, mint dramaturg.

A szinügyi bizottság ült.

A ma délután öt órára hirdetett szinügyi bizottsági ülést öt óra hat perckor Varjassy Lajos polgármester a következőképen rekesztette be:

— Most már, hogy a szinügyi bizottság igen tisztelt tagjai valamennyien összeegyezték, bezárom az ülést.

— Ezt úgy tessék értelmezni, hogy amikor az ülést megnyitották, alig voltak a teremben hárman, az ülés bezárásakor — öt óra hat perckor — pedig a tagok teljes számmal bevonultak. Így persze a tagok többsége nem vehetett részt az ülés fontos határozatainak meghozatalában. *Kabdebó* Muki bácsi így vigasztalta magát az ülés után:

— Na, nem sokat vesztettem vele, ha nem is voltam jelen az ülésen.

Pedig ez tévedés. A mai ülés határozatai között van egy rendkívül érdekes, mondhatnók: szakhatározat. A bizottság ugyanis *Lőcs* Rezső gazdasági tanácsnokot, a szónák, szecskák és szőlőve nyilgók pompás tulajdonos szakértőjét, kinevezte dráma-bírálnak. Egy fiatal aradi író: Gallovich Károly drámát nyújtott be az aradi színházhoz. A bizottság a darabot kiadta *Lőcs* Rezső gazdasági tanácsnoknak.

— Döntse el ő — mondták, — hogy előadható-e.

Lőcs átvette a becsomagolt darabot és megemelte:

— Azt hiszem — mondta — megfogja ütni a szakpályázati mértéket. Van legalább hat és fél kilogramm.

Miután a tanácsnok megkapta a darabot, a hivatalába ment és olvasgatni kezdte a gáji bérföldek hasznosításáról szóló elaborátumát. Amint az kötelessége is egy lelkiismeretes dramaturgnak.

A dolog szakrészén így átesvén, *Szendrey* Mihály örömmel jelentette, hogy a társulata megérkező *Fodorné* Aranka opera énekesnővel és *Raskó* Gézával.

— Most pedig a karhölgyekről akarok néhány szót szólni, mondta *Szendrey*, amire *Lukácsy* Lajos bátorítónak szolt:

— Mondhat többet is.

— Pardon, ez már az én hatáskörömbé vág, — mondta *Varjassy*. — Különböztet megengedem, hogy bővebben is szólhat.

— Folytonosan olyan vádakat hallok — folytatta *Szendrey* — hogy a karhölgyeim nem szépek, a szépek pedig nem tudnak énekelni. Hát ez a legnehezebb kérdés, kérem. Ezt a két szempontot nagyon nehéz összeegyeztetni. Vannak, akik nem törődnek vele, ha a karhölgyeknek nem is szép a hangjuk. Megelégszenek vele, ha csak a nők szépek. *(Élénk morgás a bizottsági tagok között.)* Hiszen, kérem én szívesen tartanék csinos és hangtalan karhölgyeket, de ezzel az opera előadások szenvednek.

— Helyesebben a közönség szenved.

— Így hát meg kell elégednem a csunya, de jó hangú nőkkel, mert rájuk az operettekben is nagy szükségem van.

— Hát akkor éljenek a csunya karnők! — mondta ki a szentenejét *Varjassy* Lajos.

— De mi van az új darabokkal? — vette át a szót *Lukácsy*.

— Kérem — mondta *Szendrey* — nagyon kérem az urakat, mentsenek fel ama kötelezettség alól, hogy a darabokat előzetesen bemutassam a bizottságnak. Minthogy a magyar fővárosban nem adnak most jó operetteket, vigjátékokat, kénytelen vagyok direkt külföldről hozatni szindarabokat.

Ezekre nem terjedhet ki a bizottság előzetes ítélezésének joga.

— De nekem más nézetem volna, — szolt megint — nahát ki szolt megint? — *Lukácsy*.

A roppant komoly következményekkel járható affért, amelynek méhében a balkáni háborúhoz hasonló viszály honol, *Varjassy* elnök ezzel a kijelentéssel intézte el:

— Talán jó volna, ha föl se vetnénk ezt a kérdést.

Es e komoly ügyet elvetették, még mielőtt felvetették volna.

Az ülés legvégén a polgári leányiskola ama kérelmével foglalkoztak, hogy a holnapi és pénteki előadásra engedjék át a jótékony célra a szinügyi bizottság páholyát a gyermekszereg számára.

— Megadjuk, megadjuk, — zugta lelkesedve a három tag.

Holnap hát kis és nagy gyermekek ülnek a szinügyi bizottsági páholyban. Hát eddig nem azok ültek?

A végrendelet hamisítók a fogházban.

Szabó komornájának elbeszélése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

Battikék ügye már teljesen kibogozódott. A kalandor házaspár szándékát most már tisztán látja a hatóság és az érdekeltek is. Amit a lapok irtak *Battik* Sándor félmilliójáról, az téves információ alapján. A *Battik* házaspárnak egy krajcárral sincs több vagyona, mint amennyit megmozgásuk alkalmával náluk a rendőrség talált. A galabócsi birtok már tul van terhelve, jöllehet csak a múlt év tavaszán vették. A gazdasági fölszerelésen is tudtak már és az utolsó, mit pénzre váltottak, a kastély berendezése volt. Tízezer koronáért kótyavetyélték el a szép, vadon natuj butordarabokat.

A meghiusult éjjeli találka.

Egy fővárosi estilap munkálása ma beérkezett folytatott *Drechsler* Annával, a megboldogult *Szabó* János házvezetőnőjével, aki a szenzációs örökösödési bűnyben a koronatanu. A kisasszony a következő szenzációs kijelentéseket tette:

— Most, hogy az ügyet teljesen lebonyolították már a rendőrségen, nyerek sok olyan dolog fölől tiszta képet, amit azelőtt csak homályosan láttam. Hogy mennyi körmonfontással készítették elő ezek a ravasz emberek a hamis végrendeletet, arra jellemzőképpen elmondom a magam esetét.

Engem tudvalevőleg nem szívelt *Fülep* Gizella. Azért nem, mert tudta, hogy engem a megboldogult oldala mellől nem lehet eltávolítani. Magamra vállaltam a súlyos feladatot, hogy a betegeskedő ember mellett leszek és ezt a feladatomat híven teljesítettem is. Én tehát az utjában voltam. Azon fondorkodtak most, hogy valamiképpen eltegyenek mellőle.

— Ennek pusztulnia kell, hallottam egyszer, amint a másik szobában a férjével összebeszéltek. A pusztulásra kiszemelt, persze én voltam. Minden ürügy biljárd azonban velem nem igen lehetett elbánni. Eredeti módszerhez fordultak tehát.

Amikor *Galabócs*on voltam a megboldogulttal, egy kis céccot rendeztek *Battikék*. Meghívták vacsorára *Szűcsényből* a szolgabírót is, *Halmosi* Andort, aki egy barátja társaságában jött. Vacsora után a társaság leült kártyázni.

Odaléltak engem is az asztalhoz és a szolgabíró mellé ültettek.

Kártyázás közben a szolgabíró észrevétlenül a fölemhez hajolt és azt sugta:

— Mondja kérem, lehet önnek az éjszaka találkozni?

A szemtelen kérdésre először megdöbbentem. Uri heilyen vagyok vagy miécsoda, hogy merészkedik ez az ember így beszélni velem, gondoltam. Azonban, hogy feltűnést ne okozzak, a gavallért alaposan végignéztam a tekintetével és távoztam az oldala mellől. Most már tudom, hogy ezt is *Battikék* rendezték így. Beugratták a fiatalembert azzal, hogy jó főrtanyagot ígértek neki. Bistosra vették, hogy a csinos külsejű fiatalember szavára hajlok és majd ők rejtegetnek az éjjeli randevun.

A siettetett halál.

Sokkal súlyosabb azonban az, amit ezek a gonosz emberek a szegény megboldogult méltóságos urral cselekedtek azona napon, amikor a hamis végrendeletet gyártották. A szobában folyton mellette volt az asszony és délután egy alkalommal, amikor a karosszékéből föl akart kelni az öreg ur, *Fülep* Gizella kezére támaszkodott. Az asszony a tehetetlen öreg férfit a földre ejtette. Már akkor az a benyomásom volt, hogy ez szándékosan történt. Most már tudom is, hogy milyen célból. Azért, hogy sietessék *Galléri* *Szabó* János halálát. A szerencsétlen ember azóta állandóan panaszkodott főfájásról és nem valószínű, hogy ez is siettette a halálát.

Drechsler Anna még azt is elmondta, hogy *Battikék*nak sikerült befogniuk még *Tóth* Gusztáv Gyula dr. orvost is. Annyi kedveskedni körülötte, hogy teljesen megnyerték a bizalmát. Volt folyton azon, hogy *Galabócs*ra utazzon az öreg ur. Az orvos bizonyára nem tudta, hogy kihez küldi a betegét.

A fogházban.

Kisföldy László fogházgondnok ma vette át a foglyokat és rögtön megfűrdette őket. *Fülep* Gizella szabadkozott ugyan a szerinte furcsa procedura ellen, de hiába, mert engedelmességre kellett. Azután még egy dolog történt, ami szörnyen felháborította a kalandos multtal dicsőítő házaspárt. Ugyanis a rajtuk levő ruhát le kellett venniük és azokat rögtön daktíciálták. Ezt szintén előírják a szabályok és ez ellen nem lehet senkinek óvást emelni. Az éjszakát elég nyugodtan töltötték. A férjet a második emeleti cellák egyikében, a nőt pedig a harmadik emeleten helyezték el, úgy, hogy egymást most már a főtárgyalásig alig láthatják. Miután *Battik*nál több ezer korona készpénz volt, megengedték úgy neki, mint az asszonynak, hogy vizsgálati fogságuk tartama alatt saját költségükön élelmiszeressék magukat. A soros vizsgálóbíró a délelőtti órákban kihallgatta őket. Mindössze csak arra a kérdésre kellett felelniük, fenntartják-e a rendőrség előtt tett vallomásaikat? Erre a kérdésre megfűrdtek. A vizsgálóbíró előttük nyomban kihirdette a végzést, amely szerint elrendeli ellenük a vizsgálatot és a vizsgálati fogságot. A hamis végrendelet tanuit, a *Krudy* testvéreket és *Landau* Somát a losonci törvényszék fogházából ma átkísérték az ügyészségre. Heknek védője, *Gráf* *Elemér* dr. előterjesztéssel élt a letartóztatás ellen.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetés osztály 151.

KISZABADULTAK

az aradi vár bosnyák foglyai.

Amnesztia a császár-jubileum alkalmából. — Beszélgetés a kiszabadultakkal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 2

A jubiláló uralkodó kegye hét szomorú ember előtt nyitotta meg az aradi várbörtön nehéz kapuját. A marosmentői kazamatákból kiszabadult az a hét bosnyák fogoly, akiket mint az akkor még okkupált tartományok polgárait, egy vakmerően ábrándos, Nagy-Szerbiáért álmódzó újságírók miatt az aradi vár nehéz börtönébe zárt a katonai törvényszék. Ez év júliusában hozták Aradra a hosszú évekre ítélt foglyokat, akik azóta pillanatra sem hagyták el a sáncváros területét. Lassanként megnyugvó szomorúsággal töltötték el a nehéz napokat és csak az ország-szerte megnyilvánult szimpátiából és az uralkodó kegyéből merítették némi reményt korábbi szabadulásukra. Két ízben is fordultak kegyelmi kérvénnyel a felséghez; először augusztus 18-a, a királyi születésnap előtt s mikor ez eredménytelen volt, most néhány héttel ezelőtt megismételték kérelmüket a jubiláló felség előtt. Kérő szavukat meghallgatta Bosznia és Hercegovina uralkodója és a legfőbb kegyelem ma kora reggel szabaddá tette a hét elítéltet.

Az Aradi Közlöny ma délelőtt rendkívüli kiadásban adta tudtára a közönségnek a szenzációs eseményt. Város-szerte érdeklődés és öröm kísérte a szerencsétlenek kiszabadulását s ma este már Bosznia fővárosából is gratuláló sürgönyök érkeztek Aradra. Lapunk munkatársának alkalma volt beszélni a kiszabadult foglyokkal s az érdekes beszélgetésről, valamint a megkegyelmezés körülményeiről az alábbiakban adjuk részletes tudósításunkat:

A kegyelem kihirdetése.

Julius 23-a óta foglya az aradi várnak a hét elítélt banjalukai polgár. Az utolsó kazamatába voltak bezárva együtt: Markovic Vladimir nyomdász, Bilbija Pero, Popovic-Delic I. Lázár, Mihajlovic Vaso, Tomic Risto, Ugrenovic Lyubomir és Miljevic Péter, akik az „Otdz bina” című banjalukai szerb lap-vállalatnak részint tulajdonosai, részint alkalmazottai voltak. Oket magukat 2—4 évi fegyházra ítélte a banjalukai katonai büntetőtörvényszék, míg a lap két szerkesztőjét és a vállalat papfőnökét hét esztendőre ítélték és egyiket Budapestre, másikat Theresienstadtba, harmadikat Möllersdorfba vitték.

Az elítéltek augusztus 18-ika előtt adták be az első kegyelmi kérvényt. Ugy hitték, hogy az ország-szerte megnyilvánult szimpátia, amely majdnem a törvényhozás elé vitte ügyüket, meghozza szabadulásukat az uralkodó születésnapjára. Az augusztusi amnesztia nem váltotta valóra reményüket. Az elítéltek családja ekkor megismételte a kérést. Azóta megtörtént Bosznia annektálása s annak polgárai első Ferenc József alattvalói lettek. Ez bizonyára jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a jubiláló uralkodó fejedelmi

kegyét nyilvánítsa új alattvalói iránt. És december másodikára, a hatvanesztendős jubileum napjára, megjött Aradra a bosnyák elítéltek amnesztíája.

Az amnesztia elrendelő legfelsőbb irat tegnap érkezett meg az aradi helyőrségparancsnoksághoz. A kézirat hivatkozva a császár-jubileumra, meghagyja, hogy az aradi várban levő boszniai foglyokat uralkodójuk, Bosznia császára és királya kegyelméből december 2-án bocsássa szabadon. A foglyok hazatérhetnek Boszniába, kettő közülük azonban, a horvátországi születésű Markovic és Ugrenovic csak negyvennyolc óráig tartózkodhatnak Boszniában és Hercegovinában, azután onnan kitiltatnak s csak a monarchia egyébrészeiben tartózkodhatnak.

Az amnesztia ma reggel hirdette ki Palik Oszkár alezredes, az aradi vártérparancsnoka a foglyok előtt. Felolvastva nekik a kegyelmi iratot, intette őket, hogy betartva annak rendelkezéseit, uralkodójuk iránti hálájukat alattvalói engedelmességükkel juttassák kifejezésre.

A meghatottság és öröm kifejezéseivel fogadta a hét fogoly a szabadító szót.

— Zivio carikralj Franc Josef! (Éljen Ferenc József, a császár és király!) — kiáltották s csak a két Boszniából kitiltott ember örömet zavarta meg az amnesztia rájuk vonatkozó rendelkezése. A többi ujjongva éltette az uralkodót és boldogan hagyta el börtöne küszöbét.

Vissza Boszniába.

A kiszabadult emberek először a káptalan mentek reggelizni. Onnan a városba jöttek, bevásároltak, táviratot küldtek hozzátartozóiknak és a Központi szállodában egy napra szabakát vettek ki. Kettőjüknek közülük itt is volt pénze, a többiek távirattal kérték pénzt hazulról. A táviratokra már ma este megjött a válasz Banjalukából. Délután sétálva megtekintették a várost és felmentek Nemess Zsigmond dr. irodájába, hogy megköszönjék annak érdekében indított akcióját, melyről már a börtönben értesültek. Este a Központi szálloda éttermében vacsoráltak. Velük volt itt Banciu Demeter, az aradi vár főőrszolgálatára is.

Aradról holnap, csütörtökre reggel utaznak el Budapest felé. Holnap estig Budapestben maradnak, akkor tovább utaznak Zágrábba keresztül Banjalukába, hova holnapután délelőtt érkeznek meg.

Beszélgetés a bosnyákokkal.

Az Aradi Közlöny munkatársa beszélgetett a kiszabadult foglyokkal. Majdnem mindegyikük többé kevésbé németül is beszél. Rokonszenves, intelligens kinézetű férfiak; legidősebb köztük Popovic-Delic 64 éves, a többi 30 év körül van, csak Ugrenovic 24 esztendő. Ez a

fiatalember beszéli köztük legjobban a német nyelvet és ő meg társa, Miljevic tolmácsolták a többieknek is.

(A banjalukai ítélet.)

Munkatársunk először elvitte őket okádól és körülményeiről tudakosodott.

— Mi — mondták — évek óta valamennyien Banjalukában laktunk. Az ottani szerbek számára nem régen Odatebina címen egy lapvállalat alakult. A lapot egy komité adta ki, amelynek főnöke Prokopics Nikolaj banjalukai pap volt. A nyomdai főnöke Ugrenovic, az elítélt Ugrenovic Lyubomir apja, a lap szerkesztője Jankovics Dragomir, egyik munkatársa pedig Jankovics Branimir volt. Mi többiek részben a kiadóhivatalnál, részben a nyomdánál voltunk alkalmazva s csak ritkán írtunk a lapba.

— Az inkriminált és a nagyszerb propaganda érdekében íródott cikk március 18-án jelent meg az Odatebinában. A katonai büntető törvényszék, politikai bűntényről lévén szó, megindította az eljárást, melynek eredményeképpen Jankovics Branimir, Prokopics Nikolaj és a lapnak még egy munkatársát, továbbá mi hetünket felségárulás miatt 2—7 évi katonai fegyházra ítélték és büntetésünk leülésére a theresienstadti, budapesti, möllersdorfi és az aradi katonai fogyintézeteket jelölték ki. Julius 22-én reggel hat órákor bennünket lakásunkban tíz óráig letartóztatott s a banjalukai állomásra kísért. Mi heten egy vasúti kocsiba kerültünk, ahonnan két napon és éjszakán át még mozduunk sem lehetett. 24-én reggel az aradi állomáson leszállítottak s az aradi vár kazamatáiba vitték.

(Élet az aradi várban.)

— Julius 24-e óta az aradi vár foglyai voltunk. A „Strafhaus” utolsó cellájába, a konyha mellett helyeztek el mindnyájunkat. Közönséges katonai fegyenceknek tekintettek ugyan, de azokat a kedvezményeket, melyeket a katonai büntetőtörvény szigora megenged, jórészt megkaptuk. Rabkosztotettünk, de hetenkint háromszor meg volt engedve, hogy saját költségünkön is hozassunk ételt. Semmiféle munkát nem kaptunk, de valami keveset magunk kedvteléséből dolgozhattunk. Így Miljevic, aki építőmester, a vár építési irodája, Graf János katonai építész számára két tervet készített. Időnként levelet is írhattunk hozzátartozóinknak. Néha a térparancsnok engedelméből egy budapesti német lapot adtak olvasni, más szórakozásunk azonban nem volt. Napjaink különösen eleinte nagyon kínosan teltek el, de szerencsére egészséggünket nem viselte meg a börtön. Naponta két órát sétáltunk, néha többet is.

— Hozzátartozóinknak mindössze két ízben engedték meg, hogy meglátogassanak bennünket. Azonkívül egyszer volt nálunk Milic Konstantin dr. banjalukai ügyvéd, aki mindnyájunk nevében két kegyelmi kérvényt nyújtott be a Felsőház. Tőle tudtuk meg, hogy az aradi és a magyarországi sajtó rokonszenvesen karolta fel ügyünket és hogy Nemess Zsigmond dr. Arad város törvényhatósága előtt is felszólalt érdekünkben. Hálásak is vagyunk érte Aradnak és a magyaroknak és úgy hisszük, a sajtó és a társadalom hangosan kifejezett szimpátiájának erős része volt abban, hogy a hadügyminiszterium pártolólag terjesztette kérelmünket a Felsőház elé.

(A jövő.)

— Holnap — fejezték be szavaikat a bosnyákok — vasutra ülünk és holnapután Banjalukában leszünk családunk körében. Nehányunknak egészen új pályát kell kezdenünk; az Otadžbina lap megszűnt, nyomdáját lefoglalták és talán csak egy könyvkereskedés maradt belőle. Markovic és Ugrenovic maguk sem tudják még mi lesz belőlük. Családjuk van Banjalukában, ezeket ugyan viszontláthatják, de azután menniük kell Boszniából. Mova mennek, mit kezdenek, maguk sem tudják. A kiszabadulás után még az élet nehéz küzdelme vár mindannyiunkra...

Hofbauer Árpád pöre a Kurian.

Megsemmisített táblai ítélet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 2

Évek óta huzódott pert fejezett be ma a királyi Kuria ítélete. A per az egész délvidék érdeklődését felkeltette, mert Temesvármegye egykori alispánja, Joanovich Sándor, keresett vele elégtételt Hofbauer Árpád községi jegyző rágalmai ellen. A temesvári törvényszék után a tábla fogházbüntetésre ítélte Hofbauert.

A nagy pör immár — mint fővárosi tudósítónk jelenti — mégis csak egyszer véget ért. A Joanovich kontra Hofbauer pörben ma döntött a Kuria, még pedig úgy, hogy a tábla ítéletét is megsemmisítette s Hofbauert csupán ötször negyven korona, vagyis összesen kétszáz korona pénzbüntetésre ítélte.

A törvényszéki főtárgyalás során Hofbauer hivatkozott az Aradi Közlönyben megjelent nyilatkozatára, amelyben kijelentette, hogy sajnálkozásának ad kifejezést, bocsánatot kér Joanovichtól és kéri őt, vonja vissza az ellene tett feljelentést. Ezt a nyilatkozatot a törvényszék előtt megismételte, amire Joanovich Sándor kijelentette, hogy panaszát visszavonja. A vádatóság képviselője azonban fenntartotta a vádat, mert azok a kitételek hivatalból üldözendők, minthogy közhivatalnokról van szó.

A törvényszék ennek alapján lefolytatta a tárgyalást és a bizonyítási eljárás befejeztével Hofbauer Árpádot bűnösnek mondta ötrendbeli, a btk. 260 §-ba ükötő rágalmazás vétségében s ezért két havi fogháza és száz korona pénzbüntetésre ítélte.

A királyi tábla tudvalevőleg annak idején minősítés kérdésében az első bírósági ítéletét megsemmisítette és csak a 260. §. szerinti rágalmazásban, a vád tárgyává tett kilenc eset helyett öt esetben mondta ki bűnösnek s a büntetést két havi fogháza szállította le. A királyi tábla nem engedte meg a bizonyítást, mert ezen jogáról a vádlott az első tárgyaláson azzal az indoklással mondott le, hogy bizonyítani nem tud. A felekezeti tárgyaláson előterjesztte azt a kérését tehát, hogy bizonyítani tud, komolyan venni nem lehetett s a per elhárítása céljának látszott. A királyi tábla elfogadta az első bíróság által felhozott összes enyhítő körülményeket, de mellőzte azt a súlyosítónak mondott körülményt, hogy a vártócsa a vármegye alispánja s felettese ellen irányultak. Ezere figyelemmel s mert a bűnösök száma ötre apadt le, a büntetés megfelelően leszűkítendő volt.

A királyi Kuria ma Neubauer tanácselnök elnökölte és Dogárty bíró elnöke alapján a

tábla ítéletét is megsemmisítette és Hofbauer büntetését ötször negyven korona, vagyis két száz korona pénzbüntetésre szállította le.

Egy képtárlat utójátéka

Feljelentett kávé.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 2

A nyáron több fővárosi fiatal festőművész az egyik Aréna uli kávéházban képtárlatát rendezett. Nagy, sárga plakátok hirdették városzerte, hogy az impresszionista fiatal festők az illető kávéházban kiállítják a legújabb műveiket. A tárlat anyagi eredménye azonban nem volt valami lényeg. Csak a kávéháznak volt belőle haszna, mert a kávéház forgalma jócskán megnövekedett. A képek közül alig egy kettő kelt el. A kiállító művészek helybért fizettek a kávéháznak, azonban még ez a kiadásuk sem térült meg.

Mikor az ősszel a városliget környéki kávéházak forgalma véget ért, bezárult a kiállítás is. A festőművészek egy része azonban nem tudta megfizetni a kiállított helybért és néhány napig, amíg a szükséges összeget előteremtí, otthagyták szobájában a képeket a kávéháznál.

Az elmúlt héten — mint fővárosi tudósítónk jelenti — a kiállítók egyike, Burghardt Rezső festőművész, akinek ötven korona helybér fejében három képe maradt a kávéháznál, megjelent a kávéházban, kifizette az ötven koronát és kérte a képeket.

— Azok már nincsenek meg, — felelte a kávé — eladtam őket. Én szegény ember vagyok. Nem tudok a pénzemre várni. Miért nem fizettek mindjárt?

— Mennyiért adta el őket?

— Az egyiket száz koronáért, a másikat a sógoromnak adtam ajándékba, a harmadikat meg szintén elajándékoztam. Jogom volt hozzá. Maguk nem fizettek, hát elkoboztam a képeket.

— Fizesse meg a képeimet, vagy feljelentem — válaszolta Burghardt.

— Tessék! — felelte a kávé és a faképnél hagyta a festőt.

Az esetnek hamarosan híre ment a kiállítók között. Másnap Klimó István, akinek 110 korona helybér fejében szintén három képe — a Tavaszgyönyörűség, a Vezuv kitérése és Csodálművek — maradtak a kávéháznál ugyancsak követelte a műveit.

— A képeket eladtam — volt a kávé válasza.

— Az egyiket száznyolcvan koronáért, a másikat százért, a harmadikat elajándékoztam.

— Fizesse ki legalább a többletet! — kérte Klimó.

— Eszem ágában sincs. Maguk összehurcolták a kávéházamat. Én szegény ember vagyok, nem fedezhetem az ilyen kiadásokat.

— De hiszen maga rendezte a kiállítást!

— Igen, de ráfizettem. Egyébként így van. Ha nem tettenék, pörölnék be.

Igy jártak még vagy hárman és most ügyvédek útján mindannyian feljelentették a kávéházat a rendőrségen.

MULATSÁGOK.

(*) Az aradi Székely Otthon estélye. Az aradi Székely Otthon az idei téli szezon beálltával folyó hó 7-én hétfőn este rendezte az első estélyét. Ez alkalommal mászor nem lesz, hanem dísznótort adnak. Belépődíj nincsen, csupán a férfiak és fiatal emberek fognak egy-egy koronát fizetni a cigányok részére. A hó 8-án a folyó hó elsőjén tartott értekezésük határozataként bizárolag csak egyszerű nyári ucai ruhában jelenhetnek meg.

A Koczurek-ügy a Házban.

Eötvös Károly interpellált.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

A néppártnak ama felhívása, amelyben a katolikus hívőket a házassági anyakönyvek aláírásának megtagadására szólítja fel, ma a képviselőház ülésén is szóba került. Eötvös Károly interpellált az ügyben, de Wekerle az idő előrehaladoottsága folytán ma nem válaszolt.

A Koczurek-ügy egyébként a folyosón is állandó vitatkozás tárgyát képezte. Még a délelőtti ülés folyamán Wekerle miniszterelnök a képviselőházban hosszasan tanácskozott a néppárt akciója felől. Andrassy, Apponyi és Günther miniszterekkel. Parlamenti körökben általában hibáztatják a néppárti képviselők multkori provokáló fellépését, bár egyetlen képviselő sem helyesli a Kuria tanácsának ez ügyben hozott ítéletét. Mint a Házban beszéltek, a reparáció királyi kegyelem útján meg fog történni.

Eötvös interpellációjáról budapesti tudósítónk ezeket jelenti:

Eötvös Károly kijelenti, hogy a Koczurek-ügyből nem akar nagy dolgot csinálni.

Kézbekiállítások a néppárttól:

— Akkor minek hozta ide?

Eötvös Károly: De kérem, ha 24 képviselő ilyen ügyből tréfát csinál, akkor a dolog mégis érdekes és komoly is egy kissé. Feltűnő, hogy ezek a képviselők egy olyan pártnak a tagjai, amely támogatja a kormányt. Hogy abban a felhívásban a Kuria ítéletét kárhoztatják, az nem baj. Azt meg lehet tenni.

Samrecsnai György: Hiszen akkor együtt vagyunk. (Derűtség a néppártban.)

Eötvös Károly: Es nagy szerencse. (Zajos derűtség). De-ák Ferenc egy alkalommal, amikor a Kuria néhány fiatalembert polidálásért börtönbüntetésre ítél, azt követelte, hogy vegyék el a királytól a legfőbb bírói kinevezések jogát, hogy a nép maga választhassa a bírakat. Hát ezt maguk (a néppárt) mutatva nem fogják tenni. (Orfási derűség.) Csak az a súlyos, ismétli, hogy a néppárt a kormányhoz tartozik és mivel régi mondás, hogy egyik kéz mossa a másikat, így a logika is csak arra a kijelentésre vezet, hogy abban a cselekedetben a kormány és a miniszterelnök is részes. (Zajos derűség és taps a néppártban.)

Felkiállítások: Hiszen a miniszterelnök elvállta a nyilatkozatot.

Eötvös Károly: Tizenhat évvel ezelőtt a miniszterelnök úrral együtt küldöttem az egyházi politikai javaslatokért. Akkor még nem volt néppárt. Azon képviselők közül, akik akkor ezt a pártot kiismerték, az egyik, Apponyi gróf, most miniszter. (Orfási zaj.)

Felkiállítások: Ne gyanúsítsa Apponyit.

Batthyány Tivadar gróf: Mégis hallatlan, egy Apponyit, aki nincs jelen gyanúsítani (Nagy zaj.)

Eötvös Károly kijelenti, hogy ő sekk sem gyanúsított. Nézele szerint a kormány támogatja a néppárt mozgalmát s ennél fogva kérdi a miniszterelnöktől, akar-e végre az egész országos parlamentáris érdekekben a jelenlegi zavaros politikai helyzet tisztázására egy országos pártot, vagy többséget alkítani. (Eljenzés, taps és derűség a néppártban.)

az interpellációt kiadják a miniszterelnöknek.

A császár ünnepe.

Az udvar hódolása.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

Az uralkodó ünnepe a legfényesebb keretekben folyt le. Az osztrák császár-város egész lakossága hódolattal és örömjongással vette körül az ősz fejedelmet, akinek kegyét, pártfogását trónra lépte óta érzi és a maga meggazdagodása egyik ki nem apadó forrásának tudja.

A magyar főváros lakossága felvonult a budavári koronázó templom elé, hogy a fényes ruhába öltözött hivatalos méltóságokat megbámulja s a Mátyás-templomi istentisztelet után mindenki sietett a maga dolgai végzésére.

Az ünnepségekről a következőket jelentí tudósítónk:

Budapesten.

Ma délelőtti kilenc órákor hivatalos főistentisztelet volt a koronázó Mátyás-templomban a császár-jubiläum alkalmából. A hivatalos világ természetesen itt is teljes számban és díszben megjelent. Ott voltak a kormány tagjai *Wekerle* Sándor miniszterelnök vezetésével, *Kossuth* Ferenc kivételével, aki beteg és *Jekelfalussy* s *Zichy* Aladár kivételével, akik Bécsben vannak. Felvonultak továbbá az összes államtitkárok. Megjelent *Desseoffy* Aurél, a főrendiház elnöke, *Bakovszky* István, a képviselőház elnöke nagyszámú főrendekkel és képviselőkkel együtt.

Az ünnepi istentisztelet *Vassary* Kolos bíboros hercegprímás megbízásából *Kohl* Medárd püspök celebrálta fényes szegédlettel. Miso végzésével a király-himnusz és az „Isten áld meg a magyart” énekelték a kórus.

Kohl Medárd püspök ez alkalommal a koronázást öltönyt viselte, amelyet annak idejében a király a koronázáskor ajándékozott.

Külön istentisztelet volt a katonaság számára a helyőrségi templomban, az udvari hivatalnokok részére pedig a vártemplomban.

A jubileumi keresztet a délelőtti folyamán osztogatták ki. A tiszteknek a Mária Terézia-iktányában *Surányi* várparancsnok osztotta ki a keresztet.

Bécsben.

Bécsből táviratozzák: A mai napot a fényes udvari ünnepségek egész sorozata töltötte ki, amelyeken résztvettek az uralkodóház összes tagjai. A sz Schönbrunn kastély kápolnájában esedékes mise volt, amely után az uralkodó az utcákon hullámszó sok esernyi tömeg óvációját követte a Burgba hajlatott. Itt az udvari plébánián ünnepi *Te Deum* volt.

Ezután fogadta O felsége az uralkodó család tagjait, akik nevében *Ferenc Ferdinánd* trónörökös mondott hódoló beszédet. A király meghatottan mondott köszönetet az üdvözlésért, majd rövid cercelet tartott. Délután egy órákor az uralkodó magánkíhalgatáson fogadta *Aerensthal* báró külügyminisztert. A Szent István templomban délelőtti fél tízenegy órákor a hatóságok teljes részvételével ünnepi istentisztelet volt, amelyen *Marschall* érsek celebrált.

A katonaság a mai napot szintén megünnepelte. Az őrségek díszben vonultak fel. Reggel hét órákor az arsenálban huszonnégy ágyulövés dördült el és az árbóca felbuktak a lőbögöt. Éresszöke az összes kassáryákból kivonult a katonaság és zene kíséretében vonult végig az utcákon. Az egész helyőrség ünnepi istentiszteleten vett részt, miközben az arsenálban

újabb huszonnégy ágyulövést tettek. A tanulóljuság számára szintén ünnepi istentisztelet volt.

Ma délután két órákor megjelentek az uralkodó előtt *Schönstich* báró hadügyminiszter, *Giergi* osztrák landwehr miniszter, *Jekelfalussy* magyar királyi honvédelmi miniszter képviselőben *Bolgár* Ferenc államtitkár, *Montecuccoli* tengernagy és a hadsereg üdvözlőváltat adták át.

Este az Operában díszelőadás volt, amelyen az uralkodó is megjelent. Három darabból összeállított ünnepi előadás volt, melynek végzetével az egész ház, melyben az udvar és az arisztokrácia volt jelen, felállott, percekig éljenek az uralkodót és az osztrák Hímauszt énekelte. Az uralkodó könnyes szemekkel köszöntö meg az óvációt.

Aradi zeneművész sikere a külföldön.

Vas Sándor egy uralkodó udvarában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 2.

Néhány év alatt fényes, szinte meglepő művész-karriert futott meg *Vas Sándor*, *Vas Sándor* dr. aradi tb. főorvos fia. Nincs hosszú ideje, hogy Lipcsében *Reisenauer* Alfréd tanár kezei alatt bontakozott ki tehetsége, majd berlini mestereknek volt tanítványa s most a zenei élet első dobogóin szerepel, mint elismert tehetségű, értékes művész.

Legutóbb, amint lapunknak írják, *Vas Sándor* a Schwa-zburg-Rudolfstadti uralkodó fejedelem rezidenciájában tartott udvari hangversenyen a fejedelem és a meghívott magas fejedelmi vendégek előtt játszott.

Erre az alkalomra *Blüthner*, a világhírű zongoragyáros direkt egy zongorát és egy zongora hangolót küldött el a hangversenyre.

Szárszról a következő lapvélemények számoltak be:

A „*Frankfurter Zeitung*” november 25. számában ezeket írja:

Beethoven csodaszép G. dur hangversenyét *Vas Sándor* fiatal lipcseli művész játszotta. Ki játékaival a művészi érettség csodálatos fokát érte el. Játékának ereje, finomsága, leheltszerű könnyedsége, interpretálásának mélysége meleg visszhangot keltettek szuverén technikájától különben is elragadóit közönség szívében. Chopin két etűdjé után olyan viharos ünneplésben részesült, melyet művész csak ritkán kap.

Egy másik német újság a következőket írja: *Blüthner* zongorájánál, mint szólótát *Vas Sándor* voltunk szerencsések üdvözölni. Vas már évekkkel ezelőtt is játszott nálunk és játéka már akkor is a legszebb reményekre jogosított fel bennünket. Reményeink teljesedtek, mert a mai este nehéz feladatát fényesen oldotta meg. Játékának eleganciája, formáinak szépsége, futamai és trillái gyöngyszerű finomsága bámulatot keltettek. Művésztünk nehéz helyeket nem ismert, egyes részletei pedig valóban elragadóin szépek voltak. Beethoven G. dur hangversenye után Chopin etűdjét játszotta (As dur, op. 25 I, G. dur op. 25 No. 9.), melyekkel a közönség szívét annyira elragadta, hogy szünet nem akartó lezárásnyilvánítás után újabb és újabb darabokat kellett játszania *Vas Sándor* magyar fiú, tanulmányait Lipcsében végezte és jelenleg 25 éves. Halás köszönetet mondunk neki a mai feledhetetlen este élvezetért és barát ságoz „*Visszontlátásra!*” kiáltásával üdvözöljük őt.

Az aradi ezred mozgósítása?

Bizalmas értesítés a polgármesternek.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

A hadvezetőség az utolsó intézkedéseket teszi meg arra, hogy a Szerbiával felveendő küzdelem ne találja készületlenül. Habár a mai nap Szerbiában csendesen, említésre méltó esemény nélkül múlt el s a külföldi helyzetet „normális”-nak itéli, mégis oly intézkedésekről kell hirt adnunk, melyek ennek a teljes ellenkezőjét bizonyítják. Fővárosi tudósítónk alapos értesülését vesszük a késő éjjeli órákban, mely szerint az aradi házvezred talán már a holnapi nap folyamán indul Boszniába. Ugyanez a jól beavatott forrás jelzi, hogy a polgármester kezei közt a mozgósításra vonatkozó titkos rendelet van. Ebben a pillanatban nem tudunk helyben érdeklődni a szenzációs események iránt s így a felelősséget fővárosi forrásunkra hárítjuk.

Tudósítónk értesülései a következők:

Budapestről táviratozzák: Teljesen beavatott és feltétlenül megbízható helyről jelentik, hogy a budapesti IV. hadtest tíz ezredének egy-egy zászlóalja, továbbá a temesvári VII. hadtest öt zászlóalja, köztük minden valószínűség szerint az aradi 33. gyalogezred egyik zászlóalja holnap reggel Boszniába indul, a nagyváradi 37. gyalogezred 3. zászlóalja pedig Mosztárba megy. *Schweitzer* ezredes, a nagyváradi ezred parancsnoka a mai diszszemlén ezt tudtára adta a legénységnek és beszédében utalt a szolgálat ama nehézségeire, amelyek most rájuk várnak, egyúttal reménységének adott kifejezést, hogy a „József-bakák” továbbra is becsületet fognak szerezni eddigi jó hírnevüknek.

Késő éjjel kaptuk e táviratot s így nem állott módunkban az aradi ezredre vonatkozó értesítés felől helyben is információt szerezni.

Egy másik távirat szerint a hadvezetőség az utóbbi napokban az összes törvényhatóságok és rendezett tanácsú városok polgármestereinek bizalmas értesítést küldött, amelyben jelzik, hogy igen rövid időn belül zárt borítékban meg fogják kapni a mozgósítási parancsot, de a zárt borítékot csak akkor szabad feltörni, ha erre a hadvezetőség külön táviratban nekik felhatalmazást ad.

E hírrel egyidejűleg megnyugtatóul azt közlik, hogy mozgósításról ez idő szerint szó sincs, mert nincs ok rá. A csapatok azonban minden eshetőségre készen állanak, ha netán indulásra lenne szükség.

Az első háborús interpelláció.

Nemes Bertalan ma szenzációs ügyben interpellálta meg a kormányt. Mint megírtuk, az annektált tartományok ha-

tárán katonáink már összeütköztek a montenegróiakkal és részünkön több halott és sebesült volt.

Nemes Bertalan interpellációja így szól:

— Igaz-e, hogy a kassai 34. gyalogezrednek az annektált tartományokban táborozó harmadik zászlóalja megütközött az ellenséggel és hogy ennek az ütközetnek sebesültjei és négy halottja is van.

Ha ez igaz, érvényesítette-e a miniszterelnök ez ügyben alkotmányos befolyását s mit szándékozik a jövőben tenni, hogy a magyar katonákat a jövőben ilyen orvítamadás ne érje.

Az interpelláló képviselő ugyanis több levelet mutatott be, melyet katonák irtak Boszniából. Ezekben a levelekben szó van az ütközetről és a sebesültek és halottakról. A katonai parancsnokság egy anyát már értesített is fia haláláról és arra kérte, hogy tartsa fia halálát egyelőre titokban. Egy főhadnagy is elesett. Ennek haláláról budapesti bajtársát értesítették. Az interpellációt kiadták a miniszterelnöknek.

Péter király gratulált.

Belgrádból jelentik: Péter király ma ő felsége jubileuma alkalmából üdvözlő táviratot küldött Bécsbe.

Délvidéki gazdák a minisztereknél.

Wekerle az adóreformról.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

A délvidéki gazdák szövetségének 1090 tagu küldöttsége — mint Budapestről jelentik — ma délelőtt jelent meg a képviselőházban. **Wekerle** Sándor miniszterelnök előtt, aki **Apponyi** és **Darányi** miniszterek, **Justh Gyula**, a képviselőház elnöke és több képviselő társaságában fogadta a küldöttséget.

A miniszterelnököt **Wittmann János** országgyűlési képviselő, a szövetség elnöke üdvözlötte és átnyújtotta neki a bogáromi gazdaságiülésnek az adóreformra vonatkozó indítványát. Kérte továbbá, hogy a létminimum nyolcszáz koronában állapíttassék meg, a földadó pedig leszállíttassék.

Wekerle az üdvözlésre hosszabb beszédben válaszolt. Sajnálatos tapasztalja, ugymond, hogy a tizenöt évvel ezelőtti iniciált adóreformmal, amelyet akkor a törvényhozás elé is terjesztettek memorandum alakjában, évek során át senki sem foglalkozott. Örül, hogy most foglalkoznak a kérdéssel. Az adóreformnál két szempont vezette a kormányt. Először, hogy a kevésbé vagyonsos osztályok helyetén javítsanak, másodsor, hogy helyes arányokat hozzon be az adózásba. A nyolcszáz koronás minimumot maga is szükségesnek tartja és akarja is. Egyet nem helyezhet kilátásba, azt, hogy a jelen viszonyok között adómérséklésbe menjen bele a kormány, de megnyugtatta a gazdákat, hogy azok az elvek, amelyek a kérdésekben a kormányt eddig vezették, továbbra is irányadók lesznek.

A monstre deputáció a miniszterelnök válságát nagy éljenséssel fogadta. Azután **Baross János** képviselő üdvözlötte **Apponyit**, míg **Justh** és **Várady Imre** képviselő, **Apponyi**hoz pedig

Blaskovics Ferenc kanonok intézett üdvözlő beszédet. Déiben a **Gambrinus** étermében banket volt.

Steinheil gyilkosai.

Ujabb terhelő adatok.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

Steinheil párizsi festőművésznek és anyósának titokzatos meggyilkolása ügyében **André**, az ujonnan kiküldött vizsgálóbíró, ma ismét kihallgatta Steinheilt, aki ragaszkodik ahhoz az állításhoz, hogy három káftáros ember és egy vörös haja asszony hatoltak be a lakásba és azok követték el a gyilkosságot. **Wolf** ellen tett korábbi vallomását visszavonta és kijelentette, hogy ezt csak azért tette, hogy kielégítse az öt zaklató újságírók szenzációszomját.

Steinhele ma már nem sirt és nem kiabált, sőt: cinkosan, szinte arrogáns hangon beszélt:

— Elhíhetik nekem, a legnagyobb csodálkozással tölt el, hogy mint gyanúsított állók itt. Vagy nem különös-e, hogy engem, aki magam is alig menekültem meg a haláltól, ilyen súlyos gyanúval helyezzenek vád alá. Igazságtalan letartóztatásommal megfosztottak a lehetőségtől, hogy az általam megkezdett nyomozást tovább folytassam.

Azután élénk színekkel festette le, miként romlott el az ő házassága.

— Férjem — mondotta — csak egyszer csalt meg amikor elhitette velem, hogy tehetséges festő.

Steinheil és anyósa holttestének belső részét, amelyek az első boncolás után eltűntek, ma hosszas keresés után előkerültek. A belső részeket vegyi vizsgálatnak vetik alá, annak megállapítására, hogy nem adták-e be a festőnek és Jappynénak mérget, mielőtt meggyilkolták őket?

A tegnapi kihallgatással néhány fontos körülmény tisztázódott. Így bizonyosodott, hogy május harmincadikán, a gyilkosság előestéjén Steinhele férjének és anyjának egy-egy pohárka rumot adott, azután az üvegecskéket a saját hálószobájába vitte. Ami Steinhele ama vallomását illeti, hogy férje neki segítségére sietett, amikor a gyilkosok az ő szobájába nyomultak, egyáltalán nem felel meg a valószínűségnek. A törvényszéki vizsgálóbizottság a gyilkosság után Steinheil holttestének fekvéséből megállapította, hogy a festő bevonult a neje szobájába s ott fojtották meg.

Az asszony vallomása szerint férje a mellette talált bottal őt védelmezni akarta. Ez sem bizonyult igaznak, mert a szeges végű kampós bot a halottnak nem a jobb oldalán, hanem a balján hevert s ez ugyancsak kétségtelenné teszi, hogy a botot a gyilkosság után tették a fekvő holttest mellé.

Couillard, a meggyilkolt festő inasa pontosan emlékszik, hogy Steinhele parancsára vitte be hozzá a rumos üveget s az asszony visszatérte után az orvosságos üvegecské között kuszott, amelyek közül némelyeket eldobott. Az inas azt is vallotta, hogy urnője utasítására ő vitte be Steinhele hálószobájába az alpesi turista botot is, amelyet a gyilkosság után a vizsgálóbizottság a festő holttest mellé talált. Steinhele ugyanis azt mondta neki, hogy vigye be hozzá a szeges végű botot, mert fél.

Leydet vizsgálóbíró, akitől néhány nappal ezelőtti elfogultsága miatt az ügyet elvették, azzal védekezik, hogy őt nem érthette az elfogultság vádja, mert a vizsgálat adatai során szigorúan alkalmaskodott Hamard rendőrbíró utasításaihoz.

Császárjubiläum halottakkal.

A bécsi pánik.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

A bécsi császárjubiléumi ünnepségek előestélyén öt véres hulla zavarta meg az ujjongó tömeg féktelen jókedvét. H. bár a bécsi lapok szépitve adják elő a hétfő esti eseményeket, annyit bevallanak, hogy a borzasztó halálesetek csak abból származtak, hogy a tömeg nem engedelmessékedett a rendőrség intézkedéseinek s a fővárosi lakossághoz egyáltalában nem illő erőszakoskodással tört át minden eléje kerülő akadályt.

A tragikus végű kivilágításnak öt halottja és száznég sebesültje van.

A sajnálatos eseményről ma a következőket jelentik:

Öt halott.

Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy **Hölzl** klosterneuburgi tartománygyűlési képviselőt a Burg mellett egy ház rácsos kapujánál az óriási tömeg összetaposta. Egy fiatal asszonyt agyonnyomtak. A harmadik áldozat is asszony, **Mayerhofer** közjegyzőnek, a bécsi közjegyzői kamarai elnökének felesége, aki szívizomhűdést kapott s már nem élt, amikor a mentők odaérkeztek.

Megszámlálhatatlan azok száma, akik a tolongásban elájultak. Több nő kezét-lábát törte. Késő éjjel derült ki, hogy a császárjubiléumnak ötödik áldozata van, egy **Pöpiel** nevű asszony, akit szintén halálra gázoltak a sok ezernyi tömegben. A mentők segítségét százánál több esetben vették igénybe, ezek nagyrésze azonban nem volt súlyos természetű. Körülbelül huszonkét esetben nyújtottak a mentők súlyos sebesülésnél segélyt. A könnyebb sérülést szenvedetteket lakásukra szállították és csupán a súlyosan sebesülteket vitték kórházba.

Kotek Alajos tizenhét éves cipészsegéd saját vigyázatlanságának lett az áldozata. A tolongásban dikicsével a gyomrájába szurt s állapota veszélyes. Egy fiatal leány olyan erős ütést kapott a gyomrába, hogy kórházba szállították s ott műtétet kellett rajta végrehajtani.

Hölzl halála.

A **Neue Freie Presse**-ben egy szemtanú a következőképp írja meg **Hölzl** képviselő halálát:

Egynegyed nyolc órakor a természettudományi múzeum előtt a Burg kapujával szemben állottam. Ekkor kezdett a tolongás vészdelmese válni, mert a parlament kivilágítását bámuló tömeg nem akart helyéről elmordulni. Sokan rosszul lettek, kiabáltak s úgy be voltak szorítva, hogy egy lépést sem tehettek előre. A Ringstrasséről fölélméletes csoportokban özönlött erre a helyre a nép s a Mariahilf felől tódulók is itt akadtak meg, úgy, hogy mozgásról többé szó sem lehetett.

Láttam, hogy a helyzet veszélyessé vált, egy lámpaoszlopba fogództam. Ezenre csak azt éreztem, hogy a hátunk mögött állókkal együtt a museumnak, körülbelül fél méter magas kerítéshez soroltanak oda. Félrekitűzött lármát keletkezik. Lehetetlen a folytonos taszítgatásnak, nyomásnak ellentállani s az így

Braun Gusztáv

asztalos, ARAD, Vörösmarthy-utca 3. szám.
Készít irodai, üzleti és bútorterendezéseket a legjutányosabb árakon.

3399

mintegy ké. ék kőse jutott emberek kétségbeesett járványkezelésben törnek ki. A mellett álló, magas, széles vállu urt embert — mint később megtudtam, *Hölzl* képviselő volt — úgy nyomták oda a kerítéshez, hogy azt hittem dereka köté törött. A kerítés robajjal dőlt be, a képviselő és neje s vele sok mások a földre estek, még pedig — hátul. Az utánok tolokodók levegőt érezve örült félelemmel tödultak előre. *A földön heverők testén taposott és tombolt tova a tömeg.*

Felmásztam a lámpaoszlopra s torkomszakadtából kériem az embereket, hogy legyenek kímélettel a földönfekvők iránt. Három altízt oldalfegyverét használta, hogy a súlyosan sebesülteket megmentse, de hiába. A tömeget nem lehetett feltartóztatni. Hölzl képviselő néhány kétségbeesett kémszondulattal akart védekezni. *Egy szó sem hagyta el ajkát s néhány pillanatnyi kintlódás után szemei lezárdtak, vér tört ki orrán, száján.* Végre sikerül annyi helyet nyerni, hogy két rendőr felemelhesse és a kínos percek múlva megjelenő mentőknek átadja. Ekkor láttam, hogy kőrskörül még sokan fekszenek, a kiknek vagy kezük, vagy lábuk törött el.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Tatárjárás. operett. (C bérlet.)
Péntek: Vig paraszt, operett. Bemutató előadás. (A bérlet.)
Szombat: Vig paraszt, operett. (B bérlet.)

* Fráter Loránd egyetlen hangversenyére, mely a hó 26-án rendez a Fehér Kereszt nagytermében, nap nap után folynak az előjegyzések. *Weiss Leó*, ki a hangversenyt rendez, ma a vidéki is nagyszámmal kapott megrendelést úgy, hogy a mai napra 116 előjegyzés, illetve jegyétel történt. A magyar muzsikának mestere és művészi interpretálója iránt oly óriási érdeklődés mutatkozik, hogy valószínűség szerint néhány nap alatt már az összes jegyek lefoglalva lesznek. A csokélysámu, még is nem foglalt jegy *Weiss Leó* könny- és zeneműkereskedő cégénél kapható; azok pedig, akik már előjegyeztek, jegyeiket kiválthatják.

* Párisi estély az Urániában. Csütörtök este 9 órakor mutatja be az Uránia-színház tizenhárom számból álló szenzációsan érdekes, pikáns műsorát. Csupa ötletes, pikáns szituációt mutatnak be ezek a képek, melyek a különleges szórakozást kedvelőknek pompás mulatságra szolgálnak.

* Fahrman repülőgépe A rendkívül érdekes francia repülőgépet csütörtökön mutatja be utolszor az Uránia-színház. A nagyszerű látványosság mindenkiben csodálatot kelt, mert az emberi elme egyik legfelségesebb találmányát látja életképen megörökítve. Az Uránia ezen műsora különben is gazdag, érdekes látványokban és mulasztást követ el az, aki meg nem nézi a szórakoztató és tanulságos látványokat.

HIREK.

Ostromállapot Prágában.

Erélyes intézkedések.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Arad, december 2

A prágai tüntetések az osztrák kormányt arra kényszerítették, hogy Prágában rendkívüli intézkedéseket léptessen életbe. Prága, a mai naptól kezdve ostromállapotban van, mint alább közölt táviratok birül adják.

Prágából táviratozzák: Ma délelőtt megjelent *Carboni* kormánytanácsos a német műegyetemen és az ott egybegyűlt hallgatóknak kijelentette, hogy a tervezett ünnepély a német egyetemen elmarad és hogy még ma kihirdetik a statáriumot.

A börtönök tele vannak foglyokkal, kiket az utcán fogtak össze. Csupa fiatal ember, kiknek a zsebében köveket találtak.

A „Hlas Narodna“ minden ellenkező híreszteléssel szemben fenntartja, hogy *Condennove* helytartót fölmentik és helyébe *Keller* báró hadtestparancsnokot nevezik ki.

Ujabb távirat jelenti: Prágában, valamint *Karolinental*, *Smichow*, *Königliche Weinberge*, *Nusle* és *Ziskov* kerületekben kihirdették a statáriumot.

A tegnapi zavargások ma újból megismétlődtek. A rendőrök összetűztek a tüntelőkkel. Igen sok sebesülés történt, úgy a rendőrség, mint a zavargók részéről. A kórházak telve vannak sebesültekkel.

Bécsből táviratozzák: A bécsi hóhért a statárium kihirdetése folytán utasították, hogy utazzék azonnal Prágába. A hóhért már el is utazott.

Délután *Bienert* báró miniszterelnök elnöklésével minisztertanács volt, amelyen a Prágában foganatosítandó rendszabályokról tanácskoztak. Híre jár, hogy a statárium után Prágában a kivételes állapotot is kihirdetik.

Öngyilkos kereskedő.

— A barátja kergette a halálba. —

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 2.

A főváros kereskedő világában nagy feltűnést keltett ma egy ismert kereskedő öngyilkossága. *Blum Lajos* egyenruha-kereskedő, akinek a *Kossuth Lajos-utca* 14—16. szám alatt van üzlete, ma délben az üzleti irodában halántékra lőtte magát.

Blum Lajos megrendült anyagi viszonyai kergették az öngyilkosságba. Néhány évvel ezelőtt fizetésképtelen lett, de akkor

kiegyezett hitelezőivel, köztük *Lohr Sándor* bécsi kereskedővel is, akinek váltót adott kétezerszáz koronás tartozására.

A váltó tegnap járt le és ezért *Blum* néhány nappal ezelőtt Bécsbe utazott, hogy *Lohrtól*, akihez régi barátság fűzi, halasztást eszközöljön ki a fizetésre. A halasztást meg is kapta, a bécsi kereskedő azonban ma mégis foglaltatott nála. Ez *Blumot* annyira elkésztette, hogy mikor a végrehajtók megjelentek nála, így kiáltott fel:

— Hát a barátom tesz tönkre? Azaz az üzletből berohant az üvegajtóval elválasztott irodahelyiségbe s revolverével föbe lőtte magát.

A szerencsétlen kereskedőt, aki családos ember, négy gyermek atyja, életveszélyes állapotban szállították be a sebészeti klinikára.

— Időjárás. A meteorológiai hivatal jelentése szerint a hó 3-án az időjárás: éjjeli fagy, semmi vagy később esőpadék.

— *Kossuth Ferenc* betegsége. Budapestről táviratozzák: *Kossuth Ferenc* kereskedelemügyi miniszter állapotában határozott javulás állott be, mindazonáltal néhány napig még az ágyat kell őriznie.

— Vármegyei tisztviselők küldöttsége a belügyminiszternél. Budapestről jelentik: A vármegyei tisztviselők országos egyesületének küldöttsége tisztelettel ma márciusi *Horváth József* képviselő és *Fazekas Ágoston* megyei alispán vezetésével *Andrássy Gyula* gróf belügyminiszternél. A deputáció szónoka *Fazekas Ágoston* volt, aki előadta, hogy a tisztviselők nem fizetésrendezést kérnek, hanem csak egyenlősítést a bírói szervezet tagjaival. A miniszter a maga részéről teljesen igazságosnak és méltányosnak mondotta a kívánságot, már azért is, mert meggyőződése, hogy a közigazgatási szolgálat nemcsak sok tekintetben jóval terhezebb, mint minden más szolgálat, de költségesebb is a reprezentatív kiadásoknál fogva. Kötelező ígéretet, ugymond, most azért nem tehet, mert a kívánság teljesítése a pénzügyminiszternél is függ, de megnyugtatta őket, hogy mindent el fog követni arra nézve, hogy a pénzügyminiszter erre rábírja. A küldöttség a miniszter válaszát megeléjlenzte.

— A bíró és a csendőrök Dáváról jelentik: Alsókajanelen adóvégrehajtás volt és a végrehajtó árverés végett összehordatta a zálogtárgyakat. Az egyik helyen *Bank Miklós* bíró az adós pártjára állott és nem engedte meg a zálogtárgyak elhordását. Erre a végrehajtó csendőrt hivatott, de a bíró ezeknek is ellenállt. A két csendőr lekapták a fegyverét, mire a bíró az egyik csendőrnek nekiment és a fegyvert ki akarta csavarni a kezéből. A másik csendőrt látván, mellbe szúrta a bíró, aki még megsebesülve is támadni próbálta a csendőrt. A bírót végre is megvasalták és úgy szállították.

Alkalmas Karácsonyi és Újévi Ajándék!

Helybeli telefon

— 636. sz. —

WEISZ és BENJAMIN

Vidéki telefon

— 636. sz. —

Arad, *Andrássy-tér* 22. Hajós gyógytár mellett.

Ajánljuk dusan felszerelt nagyon szép kezdett és kész kézimunka raktárunkat és mindenféle rövidárut.

Nagy választék gyermek ruhákban, harisnya, keztyű, szallag, csipke és mindenféle trickó alsó ruhákban.

3566

Olcsó árak!

Pontos kiszolgálás!

BOZSIK ERNŐ :: KÉPESITETT :: KOMÜVESMESTER

Építési irodája

B. Választó-utca 22. szám.

ták a dévai kórházba. A vizsgálat úgy ka-
tonai, mint polgári részről megindult.

— Arverezik Pálmai likát. Hosszú prima-
donna pályá dladalmas beutása után Pálmai lika
végre elérkezett ahhoz, hogy a neve a színház
rovatból, a kommunikék világából beköltözött egy
egészen más természetű rovatba: abba, amelynek
„Arverez” a címe. A bécsi lapokban, — amelyek-
ben nem is olyan régen még a színlapon szerepelt
Pálmai lika neve, — most a hirdetések között,
szórólyon megvonulva, egy szürke kis közleményt
lehet olvasni, azt, amelyik a művész nő ingósá-
gának árveréséről szól. Az árverés sajnálható
eszerint: Bécs, időpontja: péntek délután négy
óra, tárgyal: festmények, rajzok. És pénteken
este, amikor már idegen kezek közé jutnak az
intim apróságok, amikor már elhalkult az árverés
zaja és nem kérdezik többé hangos szóval: ki ad
többet érte és amikor a hitelezők is megosztottak
már a pénzekben — pénteken este Pálmai lika —
jelenleg még gróf Kinskyné, mert a férjétől is
válófélben van — vidáman és temperamentumosan
fogja játszani a „Varázskeringő”-ben Franett, a
könnyűvérű bécsi primás-kisasszonyt... És pénte-
teken délután (időpont: négy óra, színhely: Buda-
pes) talán egy finom, meleg könyves fog fősí-
lámlani... Művész-sors, bohém élet, mondják az
emberek.

— Öngyilkos varrónő. Ma este hét órakor
Pap Erzsébet aulich utca 13. szám alatt lakó
varrónő forgópisztolyából golyót röpített mel-
lébe. Állapota életveszélyes. Tettének oka állí-
tólag szerelmi csalódás.

— Halálozás. Färber Róza urnő Bakamezőn,
november 29 én, 78 éves korában meghalt. Az
elhunyiban Färber Lajos, a Färber Lajos és
testvére aradi fűszernagykereskedő-cég főnöke
édesanyját gyászolja. 3685

— Az aradi állami gyermekmenhelyben e
hóban gyermekgondozónál tanfolyam nyílik
meg, hol a jelentkezők ingyenes oktatás és
ellátásban részesülnek. A cursuson résztvenni
óhajtok vagy írásban vagy személyesen folyó
hó 15-ig jelentkezhetnek a gyermekmenhely
igazgatóságánál.

— A Kovács és Novotny-féle vendéglőben
esténként megfigyelésképző előadás. Gyurkovics
András és Nagy Károly zenekari hangver-
senyes.

— Tulzsfelt raktár miatt elegáns női táskák
és más bőrárak mélyen lezárt árban és minden-
nemű kókus lábtörők, fűző gyékények, parquett
kefék és más háztartási árak, pipere és illatszerek
nagy választékban kaphatók Hegedűs Gyula kefe-
pipere és illatszere üzletében, Arad, Andrássy-tér 15.
3411

— Likör aromák kitűnő likőrök előállításá-
sára; — háallag — Vojtek és Wolsznál. 191

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Felolvasás az Otáregyesületben. Az
ipartestület dísztermét Arad katolikus kö-
zségének színe-java töltötte meg abból az
alkalomból, hogy dr. Fábry Sándor felolva-
sását hallgathatta meg. Fábry doktorné aka-
dályosva lévén a megjelenéshez, lapunk tárca-
rovatában közölt, mélyen járó és gyönyörű nyel-
vesetű elmélkedését Széll Ilonka adta elő. A
hallgatóság az illusztráló író nő magasról gon-
dolattal és az ügyes előadót zúgó tapsviharral
honorálta. Két zenész is szórakoztatta a fel-
olvasó estélyek előkelő közönségét. Mendelsohn
G-moll hangversenyét heggedűn Csátdy Er-
zsike, zongorán Barthel Gyula mutatták be. A
kitűnő zenészek Műtermműlér zenei tanít-
ványai. Godard híres operájából, a Jocelynből
egyik legnehezebb részt Szentiványi Stephanle
játsszotta el gondos kidolgozással a Kaletsky
Irma kísérel díszkísérettel és érett játékkal a
zongorán. Végül Baráncsy Gyula dr. fejtegette
a praktikus hiteleti példaadásról tetszősével
fogadott gondolatokat.

Szamárköhögés

könnyen elmúlik a SCOTT-féle Emulsio hasz-
nálatára folytán. Orvosok, bábák és szülők bizo-
nyítják ezt ezer és ezer levélben.

A SCOTT-féle Emulsio

Az Emulsio vásá-
rása a SCOTT-
féle módszered-
jegyet — a halas-
t — kériük figye-
lembe venni.

segít azért, mert elsőrangú alkat-
részei és az eredeti SCOTT-féle
eljárás kiváló szerre teszik, sőt
táperaje is elsőrangú. Már az első
adagtól csodálatosan javul az ál-
talános egészség. 5816

Egy eredeti üveg ára 2 K. 80 fillér.

Kapható minden gyógytárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az aradi közlőny távirati tudósítása. —

Budapest, december 2

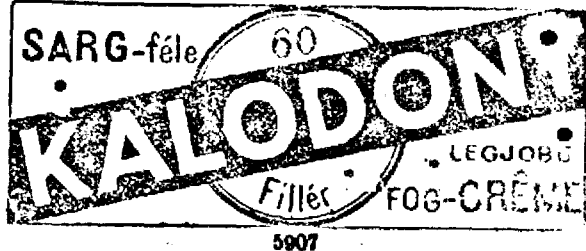
Amerika 1/2-el magasabb, tartott árak.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Buxa áprilisra	12.99 — 13	13.07 — 13.08
Tengeri májusra	7.59 — 7.60	7.64 — 7.65
Rosa áprilisra	10.95 — 10.96	11.05 — 11.06
Zab áprilisra	8.90 — 8.91	8.95 — 8.96
Buxa 1909 októberre	11.31 — 11.32	11.38 — 11.39
Rosa októberre	9.80 — 9.81	9.84 — 9.85

Zárul 5 órakor:

Csútrák hitelrészvény	610 —
Magyar hitelrészvény	706 50
Közveti vasút részvény.	374. —

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. B. Arad. Hasonló szívességet csak előfizet-
őknek tesszünk.

Amatőröknek. Felkérjük mindazon amatőr
fényképezőket, akiknek valamely aktuális esemény-
ről sikerült felvételeik vannak, sziveskedjenek azokat
szerkesztőségünkbe beküldeni, az Aradi Közlöny ké-
pes nagy naptárában való reprodukálás céljából.

Összes vidéki levelezőinknek Sziveskedjenek
a községükben található mindennemű állami hivata-
lek hivatalnokainak névsorát lehetőleg rögzítősen
velünk közölni. A tanítók és lelkészek nevét, a pos-
taközeli nevét, az iparvállalatok és tulajdonosok fel-
sorolását szintén sürgősen kérjük.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1908. évi december hó 3-án:

C. bérlet.

C. bérlet.

Tatárjárás.

Operátta 3 felvonásban. Írta: Bakonyi Károly. Zenéjét:
Gábor Andor verseire szereste Kálmán Imre.

SZEMÉLYEK:

Lohonyay	Várnay Jenő.	Wallerstein	Leővey Leo.
Treska	H. Harmath.	Gerő intéző	Faludy K.
Riza báróné	Wlassák V.	Bence	Kulcsár L.
Imrédi	Marton'i R.	Elemériné	Zalay Margit.
Lorentey	Hunyady J.	Idike	Kun Irén.
Blakes	Bánhid.	Szekfü Bandi	Nagy József.
Poroszlav	Bátori I.	Turi	Ladislav J.
Mogyoróssy	Sz. Ron'ay	Suták huszár	Pintye I.

Kendata este 7 óra fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bárd Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Fahrman repülőgépe.

Nagy szenzáció.

Műsor 1908. december hó 3-án csütörtökre:

1. Méreg-e vagy pálinka? Bohózat. — 2. Rablóátadás
egy postakocsi ellen. Látványosság. — 3. A vadászó.
Kacagató. — 4. A kis villágitár. Bűtkép. — 5. Vadem-
berek egy afrikai vasutépítésnél. Látványosság. — 6. Ju-
lika a kaszárnyában. Bohózat. — 7. Csodálatos méhtas.
Színes látványosság. — 8. Pórujjart vámszedő. Kacag-
tató. — 9. Nagy lövészeny. Sportkép. — 10. Megvadult
lovak. Természet után. — 11. Fahrman repülőgépe. Ter-
mészet után.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Csútrásza.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Csütörtökre, pénteken, szombaton és vasárnap
este 9 órakor

Nagy párisi estély.

A kiváló bőr- és lithiomas gyógytörás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukor-
betegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.
Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható élelmiszerboltokban vagy a Salva-törás
Salva-törás Vállalatnál Budapest, V. Budafokpart 6.

Sirolin

Tüdőbetegségek, (Diphtheria, szar-
köhögés, skarlát, influenza
és más légzőszervi betegségek)

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

„Roche”

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

és más légzőszervi betegségek

Ha ön meg akar győződni,

hol vásárelhet legjobban és legkényelmesebben

karácsonyi és újévi ajándékot,

fáradjon el

3671

Rudas Samu bizományi irodájába,

Arad, Asztalos Sándor-utca 10. szám.

Itt megtekintheti és bolti áron megrendelheti a legalkalmasabb tárgyakat, mint a hírneves Nowotny fele fegyvergyárnak összes gyártmányait, továbbá a legfinomabb francia táv és színházi látszóveket, fénykép készülékeket, minden létező hangszereket és sok más árut a legbizalmasabb kiszolgálás mellett. Tessék megkísérlni, véteknyszer nincs. — Képes árjegyzék ingyen.

— Városi és megyei telefon 663. szám. —

Sok pénzt

kereshet most

karácsony és újév előtt mindenki, ki ismerősei körében különféle kelendő cikkekben üzletszerzéssel akarnak foglalkozni. Hölgyeknek könnyű és tisztességes kereseti forrást nyújthat.

Cím a kiadóban. 3670

Gyakornokot,

ki a magyar és német nyelvet szóban és írásban bírja, s irodában már alkalmazva volt, azonnali belépésre keresek.

Írásbeli ajánlatok a bizonyítványmásolatok csatolásával „Nagykereskedés 300” jelige alatt a lap kiadóhivatalába intézendők. 3680

Seiler Bertalan

paszományos és gombkötő üzlete
Arad, Weltzer János-u. 13. sz.
**Zsinor,
gomb,
bojtok
és rojtok**
állandóan raktáron tartatnak.

Gyermekek ágynálók

bármely színben, pontosan, méret szerint készíttetnek. — Minden esetben vágó munkát a leggyorsabban készítenek. 3682

Aki

zamatos, igen finom Rumot akar készíteni, vegyen 30 fillérért egy üveg 271

Rumkivonatot.

Ebből a rajta levő utasítás szerint pár perc alatt 1 liter finom thea rumot készíthet.

Kizárólagos raktár:

Földes Kelemen

gyógyszerésznél.

Legideálisabb szer az arc és kéz bőrének ápolására az

„Fizor”

mely a legkényesebb követelményeknek is teljesen megfelel.

Orvosilag ajánlva.

Kapható a gyógyszertárakban és gyógyszerüzletekben.

Főelárutó hely: 1513

WOJTEK ÉS WEISZ

gyógyszertára nagykereskedő araknál Aradon.

Kapható Hegedűs Gyula üzletében.

Egy üveg ára: 1 korona 20 fillér.

Kőszén

3.60 korona.

100 kg.-ként házhoz szállítatik 50 kg.-os plombázott zsákokban. —

Megrendelhető:

Erdélyi bánya r. t.

főraktáránál 3682

Karolina-utca 7. sz.

Telefon 206. sz.

Már csak rövid ideig tart

Végeladás

Nádler Lajos,

női- és férfi-divatárú üzletében

hol az áru minden elfogadható árban lesz árusítva.

Ne mulassza el senki ezen alkalmat. 3656

Értesítés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek tudomására adni, hogy Deák Ferenc-utca 33. szám alatt egy

előnyomda, himzés és fehérnemű varrodát

nyitottam, ahol is elvállalok minden szakmába vágó munkákat, melyeket a legdiszesebb kivitelben és a legjutányosabb árak mellett készítem.

Tisztelettel 3521

VAJDA JÁNOSNÉ.

Hímző fehérnemű varróleányok felvételei k.

POROSZ KŐSZÉN

KOKSZ (PIRSZÉN)

blombázott zsákokban,

ROSTÁLT BÜKK-FASZÉN

házhöz szállítva legolcsóbban kapható

ALTMANN EDE-nél

Wesselényi- és Kiss Ernő-utca sarkán.

Telefon 46. 3676 Telefon 46.

515—1908. gsz.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az Aradon létesített 6 új elemi iskolánál szükségelt 4 mély furatu kut készítése iránt folyó évi december hó 21-én délelőtt 10 órakor a városháza földszinti termében zárt ajánlati versenyárgyalást tart.

A teljesítendő munka kimutatása, valamint egyéb szükséges tudnivalók Arad sz. kir. város mérnöki hivatalában a hivatalos órák alatt d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig ünnepnapok kivételével megtekinthetők, hol az ajánlati lapok és költségvetések díjtalanul megszerezhetők.

A versenyezni óhajtokat felkérjük, hogy a munkát iránti szabályszerűen kiállított és pecséttel ellátott, borítékba helyezett ajánlataikat az ajánlati költségvetéssel együtt közvetlenül, vagy posta útján a kitűzött nap d. e. 10 óráig Arad sz. kir. város gazdasági székehez anynyival inkább is nyújtsák be, mert az elkészített ajánlatokat figyelembe nem vesszük.

A versenyárgyaláson ajánlattevők, vagy azok képviselői jelen lehetnek.

Ajánlattevő köteles az ajánlati végösszeg 5%-át készpénzben vagy a közszállítási szabályzatban megjelölt óvadékképes értékpapírokban bántapénzzal folyó évi december hó 21-én d. e. 10 óráig a városi pénztárba letenni és a vonatkozó letéti jegyet az ajánlathoz csatolni.

Ajánlatot csak a város által kiadott szabványos ajánlati lapon és a munka mennyiségei szerint kimutatási úrlapon, egységárak kitüntetéssel mellett lehet tenni.

Százalékos engedménnyel, vagy felülfizetéssel tett ajánlatokat nem vesszük figyelembe.

A kutak közül 2 1909. február 15-ig, 2 pedig 1909. március hó 15-ig teljesen készen, átadandó.

Ajánlattevő köteles ajánlatában kijelenteni, hogy a költségvetést, a vállalati általános és részletes feltételeket teljesen ismeri és magára nézve kötelezőnek elfogadja.

Ajánlattevők ajánlataikkal a közszállítási szabályzat 25. §-a értelmében a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

Azon pályázók, kik a szállítást elnyerni óhajtják: kötelesek iparügyi jogosultságukat igazolni, akik pedig Arad sz. kir. város közönségével üzleti összeköttetésben nem állottak, illetőleg ismeretlenek: tartoznak szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, amelyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A munkálatoknál kizárólag hazai termékek használhatók fel és magyar honos munkások alkalmazandók.

A város közönsége fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül tekintet nélkül az árakra, szabadon választhasson. Arad, 1908. évi november hó 30. A gazdasági szék.

APRO HIRDETÉSEK.

A K I N E K

Ismerettség híján

készletre, mevelőre, háztartásra, könyvtárra, segédre, tápnadra, gazdálkodásra, kiosztásra, v. csatlósra, kiosztásra,	kiosztásra, gazdálkodásra, szakácsnőre, szobaleányra, házi vagy, kiosztásra, pénzbeszedésre, háztartásra, stb.-re van szüksége,
--	--

A K I

eladni kíván

büro, szobát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást stb.; vagy
--	--

A K I

mindenféle vétel vagy bérbevitel szál-
jából keresel;

A K I

valamely állást befoglalni kíván: legkiseb-
sággal és száljával.

„ARADI KÖZLÖNY“

kísérlet

rovatait használja.

Egy ügyes

aljavarró és egy ugyanolyan derék-
varró leány keresetkét jó fizetéssel.
Bővebbet a kiadóhivatalban. 3684

Csinosan kárpitozott

betegelő kocsit igen olcsón eladó.
Kossuth-utca 19. szám. 3681

Törvények

teljesen új, Ráth-féle diszkidás-
ban 1867—1896. évig 29 kötetben
25 frtért eladók. Cím a kiadóhi-
vatalban. 3682

Üzleti könyvek:

strazák másolókönyvek stb. Irodai
kellékek, írószerek, levélpapírok és
üggyéti nyomtatványok legkedve-
sebb beszerzési forrása. Kerpel Izó
könyv- és papírkereskedése. Ugyan-
ott egy jó Meidinger-kályha eladó.
3161

Eladó házak.

Flórián-utca 7. számú és Mikos
Kelemen-utca 3. sz. Bővebbet
ugyanott. 3311

Becher és Hildesheim-féle

világhírű pénzszekrények csakis
Pollák Arnold szállitonál kaphatók
Arad, Petőfi-utca. 3583

Egy jó forgalmu vendéglő

betegség miatt eladó vagy bérbe-
adó. A vételhez kevés pénz szük-
séges. Bővebbet Berceányi Miklós-
utca 32. 3508

Fajliszta Orpingtonok

sárgák és fehérek, darabonként 4
és 5 koronáért kaphatók, Ternye-
nél, Arad, Demeter-utca 92. Ere-
deti angol vér. 3664

Legjobb francia divatlap

a „La Toilette Moderne“. Ára szá-
monként 1 kor. 20 fill. Kapható
Ingusz I. és Fia könyvkereskedésé-
ben Arad, Weitzer János-u. 201

Boczkó-utca 2. számú

és Boros Béni-tér 3. számú házak
szabad kézből eladók. Bővebbet
Boros Béni-tér 3. szám, lisztüzlet-
ben. 3527

Telefon 688.

FISCHER ÁRMEN

szobafestő és mázó

Vörösmarthy-utca 3.

A leggyorsabbtól a legdiszesebb
kivitelig elvállal munkákat ugy-
helyben, mint vidéken. 1905

Hartmann János

Aradon, Kazinczi-utca 11. sz. alatt.

Tekeasztal, dákók, golyók és kü-
lönlegességi kávéház berendezési
cikkék készítése

műhelye.

Szakképzettségemet a párisi legelső
és legnagyobb gyárban szereztem.
Tekeasztalok behuzását a legújabb
saját szisztém szerint behuzok ra-
gasztás nélkül, a melyeken a golyók
ugrása elő nem fordulhat. Meghi-
vára bárhova a vidékre is elme-
gyek, saját szöveimmel.
Műhelyből kikerült áruért, külö-
nösen a dákók egyenességéért egy
teljes évig jótállok.
Ismét eladóknak nagy árended-
mény.Használt golyókat veszek és cserélek.
Gyors és pontos kiszolgálásért ke-
zeskedem.Saját francia gyártmány szerint ké-
szült dákók óriási választékban 2
k.-tól 100 kor.-ig. Régi ócska teke-
asztalokat újjáalakítok s becserélek.Nagy raktár kész billiárdokban! Ol-
csón kapható legújabb fordítható
Elipsis Billiárd. 741

Női kalap divat szalon!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyek számára
b. tudomására hozni, hogy válogatott izlést

modeljeim

az őszi és téli szezonra megérkeztek.

Dusan Mészáros raktárát által abban a kelte-
mes helyzetben vagyok, hogy egy a legkényesebb,
mint a legesmerényebb hölgyek tudomását elgigá-
Szamos látogatásért esd 3261

Grünblatt Antónia

Arad, Szabadság-tér 11., 1. em.

(a Glöck húscsarnoktól egy hársban.)
Gyászkalapok a legfrissebb idő alatt elkészülnek

Telephon szám 590.

Panker F. Viktor

mű- és építő-lakatos

Arad, Fácán-utca 6. sz.

Készít takaréktűzhelyeket, szir és folyosó
korlátokat, épület vasalásokat, görredőnyök
szellőztető, vas-ágyak, kerti székek, pa-
dok, asztalok tömör vasból, valamint mind
a szakmába vágó munkák a legolcsóbb
árak mellett.Épület szállítására vaskeszek kaphatók.
Videki megrendelések pontosan és gyors-
sán eszköztetnek. 1505
Nagy választék szirkorítás mintákból ter-
vezéses nagyságban. — A minták meg-
tekinthetők a műhelytelepen.

Legalkalmasabb

karácsonyi ajándékok

ajánlok

Gáz és villanycsillárokat,

asztali lámpákat modern ki-
vitel és legolcsóbb árakon.Villanyvilágítási berendezéseket
gyorsan, a falak rongálása nélkül
végzek. 3673

Diamant Ferencz

Atzél Péter-u. 2. (Bohus udvar.)

Telefon 595. sz

Tiszta

tökmagolajt

nagyobb mennyiségben
de különként is lehet
kapni 90 fillérjével

Bontzos Lajos

olajgyárosnál

3683

Nagyszalontán, 267. sz.

Légszeszgyár Arad.

A legszebb kivitelű és legújabb
légszeszcillárok álló és függő
gazizzó fénnyel, valamint a leg-
jobb és legcélsebb szerkezetű
légszeszfűrdő és fűtőkályhák,
légszeszvasalók, valamint lég-
szesz-tűzhelyek 3682

állandó és nagy raktára.

Hajó-u. 3. Légszeszgyár Arad.

Az aradi légszeszgyár által leigéztetett legjobb
minőségű izzótestek a következő helybeli üz-
letekben kaphatók darabonként 60 fill. arban :
Forray-u. 2/b. Müller J. és Fia, vegytisztító
intézet.
Atzél Péter-u. 2. Diamant Ferencz, villany-
szerelő.
Andrássy-tér 25. Tapolcsányi Gyula, kefe-
áru üzlet.
József főh.-ut 11. Müller J. és Fia, vegy-
tisztító intézet.
Erzsébet-u. 13. Lócker Viktor, fűszerkeresked.

Elismerő oklevél: Nyíregyháza

Kitüntetés: Pécs, Temesvár.

„Lapidim“ tüzalágyújtógyár részvénytársaság

Nagyberezna, Ungmegye.

Aradi Iroda és főraktár: — Spira Mórnál.

Andrássy-tér 3. szám.

Telefon szám: 680. sz.

1812

„Lapidim“ segítségével aprófa használatát nélkül gyújthatják meg a tűzfűt; erre szolgál a
legkisebb, tehát legolcsóbb faalágyújtó.
Következően minden más gyúlékony anyag igénybe vételére nélkül lehet a „szóvalágyújtó“
„Lapidim“ mal, a kőszén és pirszén (kőszén) meggyújtani.
A kazán alágyújtását, melyre eddig kőszénre kellett tüzfűt használni, szintén a „Lapidim“
szóvalágyújtó „Lapidim“ mal könnyelműen elvégeztetik.
Nagy lényegesebb a megtakarítás a szóvalágyújtó használatánál, minthogy az a tüzfűt
(nemcsak az aprófa) teljesen nélkülözhetővé teszi az alágyújtás, még sem kell 3 fillérnél több.
Számottevő összeget képvisel az a megtakarítás is, melyet azáltal érünk el, hogy min-
den alágyújtást egy darab „Lapidim“ mal eszközölünk. A fűtő alágyújtásánál nem állott
módunkban pontosan mértéket tartani és neha egész felesleges módon pazarolunk a mind-
nyakább dráguló tüzfűt.

Kapható minden fűszer, vegyes, festék és vaskereskedésben.

Nagy és kicsinybeni raktár: Nagy Farkas, Knöffel Károly és fia, Pollák József
és Wélez Dávid üzleteiben. — Vízszelvényeknek megfelelő kedvezmény.

Valódi

OROSZ ÉS CHINAI TEÁK.

Legfinomabb

1381

ANGOL RUMOK.

Arad, nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgárának festékével.

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-utca 2. sz.

— Városi és megyei telefon szám 455. —